

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualuetta koskevan sopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualuetta koskevan sopimuksen. Sopimus on sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Sopimuksella avataan lentoliikennemarkkinat Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Georgian välillä. Sopimuksen nojalla kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota palvelujaan kaupallisten periaatteiden mukaisesti sekä kilpailla tasapuolisilla edellytyksillä yhdenmukaistettua sääntelyä noudattaen.

Liikenneoikeudet vapautetaan vaiheittain sitä mukaa, kun Georgia on muokannut omia säädöksiään vastaamaan Euroopan unionin ilmailualan lainsäädäntöä. Lisäksi lentoyhtiöiden väliset sopimukset yhteistunnusten käytöstä ja leasingista sallitaan. Olemassa olevia kahdenvälisiä liikenneoikeusjärjestelyitä, joita sopimus ei kata, voi kuitenkin edelleen hyödyntää.

Sopimuksessa vahvistetaan uusia järjestelyjä Euroopan unionin ja Georgian väliselle yhteistyölle koskien lentoliikenteen turvallisuutta, ilmailun turvaamista, ilmaliikenteen hallintaa ja ympäristökysymyksiä. Lisäksi perustetaan uusia yhteistyöjärjestelyitä, joilla varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset.

Sopimuksella perustetaan sekakomitea, joka tarkastelee sopimuksen täytäntöönpanoon ja tarvittaessa sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyviä kysymyksiä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kun sopimus tulee Suomen osalta voimaan kuukauden kuluttua viimeisen sellaisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	4
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	4
4.1 Taloudelliset ja yritysvaikutukset.....	4
4.2 Ympäristövaikutukset.....	4
4.3 Muut vaikutukset.....	4
5 ASIAN VALMISTELU.....	4
6 VÄLIAIKAINEN SOVELTAMINEN.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	6
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....	6
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	19
3 VOIMAANTULO.....	19
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	19
4.1 Toimivallanjako EU:n ja jäsenvaltioiden välillä.....	19
4.2 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	22
4.3 Käsittelyjärjestys.....	23
LAKIEHDOTUS.....	25
Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueetta koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	25
SOPIMUSTEKSTI.....	26
LIITE I.....	49
LIITE II.....	50
LIITE III.....	52
LIITE IV.....	64

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionin nykyistä lentoliikennettä koskevaa ulkosuhdepolitiikkaa linjaavat vuonna 2002 Euroopan unionin tuomioistuinten antamat ns. Open Skies -tuomiot (asiat C-466/98, C-467/98, C-468/98, C-469/98, C-471/98, C-472/98, C-475/98 ja C-476/98). Tuomiot velvoittivat muuttamaan jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliset kahdenväliset lentoliikennesopimukset unionin oikeuden mukaisiksi. Tuomiot merkitsivät myös lentoliikennesopimusten tekemistä yhä enenevässä määrin unionin ja kolmannen maan kesken. Tuomioiden mukaan lentoliikennettä on pidettävä unionin yhteistä etua koskevana alana ja jäsenvaltioiden on otettava tämä huomioon neuvotellessaan kansainvälisiä lentoliikennesopimuksia. Sopimuksen kattamista aloista säädetään kansallisesti ilmailulaissa (1194/2009), Liikenteen turvallisuusvirastosta annetussa laissa (863/2009) ja laissa lentoasemaverkosta ja maksuista (210/2011). Lait täydentävät laaja-alaista EU-sääntelyä. Sopimusta koskeva unionilainsäädäntö on listattuna sopimuksen liitteessä.

Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että unionilla on yksinomainen toimivalta tiettyjen lentoliikennesopimuksiin liittyvien kysymysten osalta. Unionin sääntely sopimuksen kattamalla alalla on varsin laajaa.

Koska sopimusten kohteena oleva asia kuuluu osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan, Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat antaneet asetuksen (EY) N:o 847/2004 jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten lentoliikennesopimusten neuvottelemisesta ja täytäntöönpanosta (jäljempänä ulkosuhdeasetus). Asetuksella on perustettu jäsenvaltioiden ja komission välinen yhteistyömenettely sen varmistamiseksi, että jäsenvaltioiden kolmansien maiden kanssa tekemät kahdenväliset lentoliikennesopimukset ovat sopusoinnussa unionin lainsäädännön kanssa.

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueutta koskeva sopimus on osa EU:n lähialueidensa kanssa yhteisen ilmailualueen perustamiseen tähtäävää hanketta, jonka tarkoituksena on asteittainen lentoliikennemarkkinoiden avaaminen EU:n jäsenvaltioiden ja sen lähialueiden välillä. Markkinoiden avautumisen ehtona on lähialueiden asteittainen EULainsäädännön implementointi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Sääntelyiden lähentyminen tuo uusia toimintamahdollisuuksia yrityksille ja enemmän valinnan mahdollisuuksia kuluttajille. Markkinoiden avautuminen ja sääntelyn yhtenäistyminen tapahtuvat samanaikaisesti, jotta turvataan tasapuoliset kilpailumahdollisuudet, sekä taataan riittävä lentoturvallisuuden, ilmailun turvaamisen ja ympäristönormien taso.

Euroopan unioni on neuvotellut lentoliikennesopimukset Länsi-Balkanin (ECAA-sopimus, SopS 36-37/2013), Georgian, Israelin, Jordanin, Moldovan ja Marokon (SopS 65/2008 kanssa). Suomi on kansallisesti hyväksynyt ECAA-sopimuksen ja Marokon sopimuksen ja niitä sovelletaan Suomen osalta väliaikaisesti niiden lopulliseen voimaantuloon saakka.

2 Nykytila

Suomen ja Georgian välillä ei ole voimassaolevaa kahdenvälistä lentoliikennesopimusta.

Euroopan unioni on tehnyt Georgian kanssa niin sanotun horisontaalisen lentoliikennesopimuksen vuonna 2006 (EUVL L 134, 20.5.2006 s.24), jolla saatettiin jäsenvaltioiden olemassa olevat lentoliikennesopimukset vastaamaan unionioikeuden vaatimuksia.

Euroopan unionin ja Georgian väliset neuvottelut niin sanotusta kattavasta lentoliikennesopimuksesta käytiin vuonna 2010, joiden pohjalta kolmannen neuvottelukierroksen päätteeksi parafoituin lentoliikennesopimus Tbilisissä 5 päivänä maaliskuuta 2010.

Georgia on ratifioinut sopimuksen omalta osaltaan huhtikuussa 2011. Sopimuksen voimaantulon edellytyksenä on, että kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot ratifioivat sopimuksen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian välisen kattavan lentoliikennesopimuksen tavoitteena on luoda tasapuoliset lentoliikennemarkkinoille pääsyn edellytykset osapuolille ja yhteisen ilmailualueen perustaminen unionin jäsenvaltioiden ja Georgian välille. Markkinoiden avaamisen tavoitteena on laajentaa lentoliikennemarkkinoita ja saada markkinat vastaamaan paremmin käyttäjien eli matkustajien ja rahdinkuljettajien tarpeita.

Tasapuolisten markkinoille pääsyn ja kilpailuolosuhteiden luomiseksi sopimuksella yhtenäistetään turvallisuutta (safety), turvasioita (security), lennonvarmistusta, sosiaalisia näkökohtia sekä ympäristöä koskevia säädöksiä.

Yhteisen ilmailualueen perustan muodostaa Euroopan unionin erityisesti lentoliikennemarkkinoita koskeva lainsäädäntö, joka on tarkemmin yksilöity sopimukset kolmannessa liitteessä. Sopimuksen täytäntöönpano edellyttää siirtymäaikojen käyttämistä.

Sopimuksella pyritään edistämään vuonna 1999 eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä tehdyn yleissopimuksen (Montrealin yleissopimus, HE 184/2002 vp) toteutumista.

Sopimuksella perustetaan sekakomitea, jonka tehtävänä on hallinnoida sopimusta, sen täytäntöönpanoa ja tulkintaa sekä sen soveltamiseen liittyviä kysymyksiä.

Esityksen tavoitteena on hyväksyä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueita koskeva sopimus Suomen osalta. Suomen hyväksyminen on osaltaan edellytys sopimuksen kansainväliselle voimaantulolle. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ehdotetaan saatettavaksi voimaan blankettilailla.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset ja yritysvaikutukset

Lentoliikennesopimuksella mahdollistetaan säännöllinen lentoliikenne Suomen ja Georgian välillä sekä poistetaan markkinoille pääsyn rajoitteita. Rajoitteiden poistaminen edistää osapuolten välistä kauppaa, turismia ja investointeja.

Tällä hetkellä ei ole tiedossa tarvetta maiden väliselle säännölliselle reittilentoliikenteelle.

4.2 Ympäristövaikutukset

Sopimuksella pyritään suojelemaan ympäristöä kehittämällä ja täytäntöön panemalla kansainvälistä lentoliikennepolitiikkaa ja tunnustamalla suvereenien valtioiden oikeus antaa ympäristön suojelua koskevaa sääntelyä.

Markkinoiden avautumisen seurauksena osapuolten välisen lentoliikenteen oletetaan kasvavan, mikä muun muassa lisää lentomelun määrää sekä lisää kasvihuonepäästöjä.

Sopimus laajentaa Euroopan unionin ympäristösääntelyn soveltamisalaa erityisesti lentomelun osalta Georgian alueelle.

4.3 Muut vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia sotilas- ja valtionilmailuun.

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan eikä kansallisen tason organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

Esityksellä ei ole ilmeisiä sukupuolivaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä sekä Liikenteen turvallisuusvirastolta ja lentoliikennepolitiikan neuvottelukunnan jäsenenä olevilta organisaatioilta.

Ulkoasiainministeriö esitti lausunnossaan esitysteknisiä huomioita, jotka on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

Finnair totesi lausunnossaan, kannattavansa Georgian yhteistä ilmailualueutta koskevan sopimuksen hyväksymistä ja piti tärkeänä erityisesti sopimuksen mahdollistamia code-share järjestelyjä.

Keskuskauppakamari totesi lausunnossaan pitävänsä sopimusta elinkeinoelämän edun mukaisena, koska liikenneoikeuksien vapauttaminen ja markkinoille pääsyn rajoitteiden poistaminen tukevat yritysten kasvua ja kilpailukykyä.

Puolustusministeriö ja sisäasiainministeriö totesivat, ettei niillä ole lausuttavaa esityksestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto totesi lausunnossaan että on osallistunut esityksen laadintaan eikä sillä ole täydennettävää esitykseen.

6 Väliaikainen soveltaminen

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 218 artiklan 5 kohdan mukaan neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää unionin tekemän sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta ennen sen voimaantuloa.

Neuvosto on 15 päivänä lokakuuta 2010 tehnyt päätöksen sopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta yhdessä neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden

edustajien kanssa (2012/708/EU, EUVL L 321, 28.11.2012, s. 1). Päätöksen 2 artiklan mukaisesti unioni ja sen jäsenvaltiot soveltavat sopimusta sen voimaan tulon saakka väliaikaisesti, jollei osapuolten mahdollisista sisäisistä menettelyistä ja/tai kansallisesta lainsäädännöstä muuta johdu, sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona on päivätty viimeinen niistä nooteista, joilla osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sopimuksen väliaikaisen soveltamisen edellyttämien menettelyjen päätökseen saattamisesta.

Suomen valtiosääntö ei sisällä nimenomaista säännöstä kansainvälisten sopimusten väliaikaisesta soveltamisesta. Jos sopimus sisältää esimerkiksi lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, on väliaikaisen soveltamisen katsottu edellyttävän eduskunnan hyväksymistä ja voimaansaattamissädöstä. Koska Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden ja Georgian välistä ilmailualueutta koskeva sopimus sisältää eräitä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, vaatii sopimus eduskunnan hyväksymisen. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on yksilöity tarkemmin jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimuksen I osasto sisältää sopimuksen ta-
loudelliset määräykset.

1 artikla. Määritelmät. Artiklassa määri-
tellään sopimuksessa käytetyt keskeiset käsit-
teet.

2 artikla. Oikeuksien myöntäminen. Artik-
lassa määrätään liikenneoikeuksista sekä
muista oikeuksista, joita osapuolet toisilleen
sopimuksella myöntävät. Artiklan 1 kohdan
mukaan artiklassa määrätty oikeudet myön-
netään sopimuksen I ja II liitteen mukaisesti.
Artiklassa määrätään seuraavista oikeuksista:
a) oikeudesta ylilentoihin eli oikeudesta len-
tää laskeutumatta toisen osapuolen alueen
yli, b) oikeudesta teknisiin välilaskuihin eli
ei-kaupallisessa tarkoituksessa laskeutua toi-
sen osapuolen alueelle muussa tarkoituksessa
kuin matkustajien rahdin tai postin ottami-
seksi tai jättämiseksi, c) oikeudesta sovitulla
reiteillä laskeutua osapuolen alueelle matkus-
tajien, rahdin tai postin ottamiseksi tai jättä-
miseksi joko yhdessä tai erikseen, d) muista
sopimuksessa sovitusta oikeuksista.

Artiklan 2 kohdassa vahvistetaan kabotaa-
sin kielto eli kielto osapuolten lentoliikenteen
harjoittajia ottamasta toisen osapuolen alu-
eella matkustajia, matkatavaroita, rahtia tai
postia kuljetettavaksi korvausta tai maksua
vastaan johonkin toiseen kohteeseen toisen
osapuolen alueella.

3 artikla. Lupien myöntäminen. Artiklassa
määrätään millä edellytyksin osapuolen toi-
mivaltaisen viranomaisen on myönnettävä
liikennöintilupa saatuaan toisen osapuolen
lentoliikenteen harjoittajalta liikennöintilupaa
koskevan hakemuksen. Liikennöintilupa on
annettava mahdollisimman pienellä menette-
lyihin liittyvällä viiveellä edellyttäen, että ar-
tiklan alakohdissa määrätty edellytykset täyt-
tyvät.

Artiklan a) -alakohdassa määrätään
Georgian lentoliikenteen harjoittajille myön-
nettävien lupien edellytyksistä. Alakohdan
mukaan luvan myöntämisen edellytykset

täytyvät Georgian lentoliikenteen harjoitta-
jan osalta, jos lentoliikenteen harjoittajan
päätoimipaikka on Georgiassa ja sillä on
Georgian sovellettavan lainsäädännön mu-
kainen voimassa oleva liikennelupa, lentoli-
kenteen harjoittaja on Georgian jatkuvan ja
tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen ja
lentoliikenteen harjoittaja on Georgian ja/tai
Georgian kansalaisten omistuksessa ja tosi-
asiallisessa määräysvallassa joko suoraan tai
osake-enemmistön kautta ellei sopimuksen
investointeja koskevassa 6 artiklassa toisin
määrätä.

Artiklan b) -alakohdassa määrätään Euroo-
pan unionin lentoliikenteen harjoittajille
myönnettävien lupien edellytyksistä. Ala-
kohdan mukaan luvan myöntämisen edelly-
tykset täytyvät Euroopan unionin lentoli-
kenteen harjoittajan osalta, jos lentoliiken-
teen harjoittajan päätoimipaikka on Euroopan
unionin jäsenvaltion alueella Euroopan
unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti ja
sillä on voimassa oleva liikennelupa, lento-
liikenteen harjoittaja on lentotoimintaluvan
myöntämisestä vastaavan Euroopan unionin
jäsenvaltion jatkuvan ja tehokkaan viran-
omaisvalvonnan alainen ja asianomainen
toimivaltainen viranomainen on selkeästi
määritelty. Suomessa lentotoimintaluvan
myöntää Liikenteen turvallisuusvirasto ilmai-
lulain (1194/2009) 69 §:n nojalla. Lentotoi-
mintaluvasta säädetään Euroopan parlamen-
tin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o
216/2008 yhteisistä siviili-ilmailua koskevis-
ta säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusvi-
raston perustamisesta sekä neuvoston direk-
tiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o
1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY ku-
moamisesta (ns. EASA-asetus) ja sen nojalla
annetussa komission asetuksessa (EU) N:o
965/2012, lentotoimintaan liittyvistä teknisistä
vaatimuksista ja hallinnollisista menette-
lyistä.

Artiklan c) -alakohdan mukaan lentoliiken-
teen harjoittajan on täytettävä niihin lakeihin
ja määräyksiin perutuvat ehdot, joita lentoli-
kenteen toiminnasta vastaava toimivaltainen
viranomainen normaalisti soveltaa.

Artiklan d) –alakohdan mukaan sopimuksen lentoturvallisuutta koskevan 14 artiklan ja ilmailun turvaamista koskevan 15 artiklan määräykset tulee täyttää ja niitä soveltaa.

4 artikla. *Lentoyhtiöiden vaatimustenmukaisuutta, omistusta ja määräysvaltaa koskevien viranomais selvitysten vastavuoroinen tunnustaminen.* Artiklassa määrätään osapuolten toimivaltaisten viranomaisten velvollisuudesta tunnustaa toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kyseisestä lentoliikenteen harjoittajasta tekemät vaatimustenmukaisuutta ja/tai kansalaisuutta koskevat selvitykset, aivan kuin tällaiset selvitykset olisivat sen omien toimivaltaisten viranomaisten tekemiä. Artiklassa kielletään myös muiden lisäselvitysten tekeminen, jollei niistä ole artiklan a) ja b) -alakohdissa määrätty.

Artiklan a) –alakohdan mukaan jos vastaanottavan osapuolen toimivaltaisella viranomaisella on saatuaan lentoliikenteen harjoittajalta lupahakemuksen tai annettuaan tällaisen luvan erityinen syy epäillä, että toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten tekemästä selvityksestä huolimatta sopimuksen lupien myöntämistä koskevassa 3 artiklassa asetettuja asianmukaisten lupien myöntämiselle asettuja ehtoja ei ole noudatettu, on niiden siitä ilmoitettava toisen osapuolen viranomaisille ja perusteltava epäilynsä. Kumpi tahansa osapuoli voi pyytää neuvotteluita, joihin voi osallistua asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten edustaja ja/tai pyytää lisätietoja. Pyyntöihin on vastattava mahdollisimman nopeasti. Jos ratkaisua ei löydy, voi kumpi tahansa osapuoli antaa asian sopimuksen 22 artiklalla perustetun sekakomitean ratkaistavaksi. Artiklan b) –alakohdan mukaan 4 artiklan määräyksiä ei kuitenkaan sovelleta selvityksiin, jotka liittyvät turvallisuustodistuksiin tai –lupiin, turvajärjestelyihin tai vakuutusturvaan.

Lentoyhtiöiden vaatimuksenmukaisuudesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1008/2008 lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä (ns. lentoliikenneasetus) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 785/2004 lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista sekä ilmailulaissa

(1194/2009). Ilma-aluksen kansallisuudesta säädetään niin ikään ilmailulaissa.

Sopimuspuolen ilmailuviranomaisella tarkoitetaan EU:n toimivaltaan kuuluvissa asioissa Euroopan lentoturvallisuusvirastoa (EASA) ja jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa asioissa Liikenteen turvallisuusvirastoa sen mukaan kuin EASA - asetuksessa ja ilmailulaissa (1194/2009) sekä laissa Liikenteen turvallisuusvirastosta (863/2009) säädetään.

5 artikla. *Lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen.* Artiklassa määrätään millä edellytyksillä osapuolten toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus evätä tai peruuttaa toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan liikennöintiluvat tai rajoittaa niiden toimintaa muulla tavoin.

Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolten toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus evätä tai peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan liikennöintiluvat tai rajoittaa niitä tai tilapäisesti toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan liikennöintiluvat tai rajoittaa niitä taikka muulla tavoin rajoittaa toimintaa, jos artiklan alakohdissa määrätty edellytykset täyttyvät. Keskeisinä kriteereinä ovat osapuolten lentoliikenteen päätoimipaikan sijaitseminen joko Georgian tai Euroopan unionin jäsenvaltion alueella, voimassa oleva liikennelupa ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alaisuus.

6 artikla. *Investoinnit.* Artiklan mukaan sopimuksen 22 artiklalla perustetun sekakomitean tulee hyväksyä sopimuksen 22 artiklan 2 kohdan mukaisella päätöksellä, poiketen lupien myöntämistä koskevasta 3 artiklasta ja lupien epäämistä, peruuttamista tai rajoittamista koskevasta 5 artiklasta, jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten osakeenemmistön hallinta tai tosiasiallinen määräysvalta Georgian lentoliikenteen harjoittajassa tai Georgian tai sen kansalaisten osakeenemmistön hallinta tai tosiasiallinen määräysvalta Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajassa. Päätöksessä on eriteltävä ehdot, jotka liittyvät sopimuksen mukaisiin lentoliikennepalvelujen tarjoamisen ehtoihin sekä kolmansien maiden ja osapuolten välisiin lentoliikennepalveluihin. Päätöksiin ei sovel-

leta 22 artiklan 8 alakohdan päätöksentekoa koskevaa kuuden kuukauden sääntöä.

7 artikla. *Lakien ja määräysten noudattaminen.* Artiklan ensimmäisen alakohdan mukaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajien ilma-alusten on noudatettava toisen osapuolen lakeja ja määräyksiä silloin kun ne saapuvat, ovat tai poistuvat toisen osapuolen alueelta. Artiklan toisen alakohdan mukaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajien ilma-alusten matkustajien, miehistön tai rahdin saapuessa, ollessa tai lähtiessä toisen osapuolen alueelta, on noudatettava voimassa olevia lakeja ja määräyksiä (mukaan luettuna maahan-tuloa, selvitystä, maahanmuuttoa, passeja, tulleja ja karanteenia koskevia määräyksiä tai postin osalta postisääntöjä).

8 artikla. *Kilpailuympäristö.* Artiklan 1 kohdassa osapuolet tunnustavat terveen kilpailuympäristön lentoliikenteen harjoittamiselle yhteiseksi tavoitteekseen ja tunnustavat terveen kilpailun toteutuvan todennäköisimmin silloin kun ne toimivat täysin kaupallisesti. Artiklan 2 kohdassa kielletään kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä, sen kuitenkaan rajoittamatta erityismääräysten soveltamista. Artiklan kolmannen kohdan mukaan kilpailua vääristävä tai joka uhkaa vääristää kilpailua on soveltumatonta sopimuksen asianmukaisen toiminnan kannalta ja on omiaan vaikuttamaan osapuolten väliseen kauppaan ilmailualalla. Artiklan neljännen kohdan mukaan 8 artiklan vastaisia käytäntöjä arvioidaan EU:ssa sovellettavien kilpailusääntöjen perusteella.

Artiklan 5 kohdassa määrätään menettelystä, jota noudatetaan toisen osapuolen havaitessa toisen osapuolen alueella lentoliikenteen harjoittajien oikeudenmukaisia ja tasa- puolisia kilpailumahdollisuuksia häiritseviä olosuhteita. Lisäksi kohdan mukaan toisella osapuolella on oikeus ryhtyä toimiin kieltäytyäkseen myöntämästä asianomaisille lentoliikenteen harjoittajille lupia tai peruuttaakseen luvat rajoittaakseen niiden soveltamista tai asettaakseen niille aiheellisia ehtoja sopimuksen 5 artiklan mukaisesti. Artiklan 6 kohdan mukaan artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen toimien on oltava asianmukaisia ja oikeasuhtaisia sekä rajoitettava kestoaltaan ja soveltamisalaltaan rajoitettava välttämättömiin. Artiklan 7 kohdan mukaan kumpikin

osapuoli voi aloittaa keskustelut artiklaan liittyvistä asioista toisen alueella olevien vastuullisten julkisten tahojen kanssa. Artiklan 8 kohdan mukaan sopimus ei rajoita osapuolten julkisen palvelun velvoitetta koskevia lakeja ja määräyksiä.

9 artikla. *Kaupalliset mahdollisuudet.* Artiklan 1 ja 2 kohta koskevat lentoliikenteen harjoittajan edustajia. Artiklan ensimmäisen kohdan mukaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus perustaa toimistoja toisen osapuolen alueelle lentoliikennepalveluidensa ja niihin liittyvien toimintojensa edistämistä ja myyntiä varten. Artiklan toisen kohdan mukaan kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on toisen osapuolen maahantulo-, oleskelu- ja työlupiin liittyvien lakien ja määräysten mukaisesti oikeus kuljettaa toisen osapuolen alueelle ja ylläpitää siellä omaa lentoliikenteen harjoittamisen tukemiseen vaadittavaa johto-, myynti-, teknistä, toiminnallista ja muuta asiantuntija henkilökuntaa.

3 kohdan määräykset koskevat maahuolintaa. Kohdan a -alakohdassa määrätään lentoliikenteen harjoittajien oikeudesta toisen osapuolen alueella hoitaa itse oman maahuolintansa. Maahuolinta voidaan i-alakohdan mukaan hoitaa omahuolintana, tai vaihtoehtoisesti ii-alakohdan mukaan palveluntarjoaja voidaan valita sellaisten kilpailevien maapalvelua kokonaisuudessaan tai osittain tarjoavien yritysten joukosta, joilla on pääsy markkinoille kummankin osapuolen lakien ja määräysten mukaisesti ja jos tällaisia palveluntarjoajia on markkinoilla. Kohdan b -alakohdan mukaan matkatavaran käsittely, asematasopalvelut, polttoaineen ja öljyn toimitus ja tietyt rahdin ja postin fyysiset käsittelytoimet terminaalin ja ilma-aluksen välillä kuuluvat maahuolintapalvelujen luokkiin, joiden osalta edellä olevan a alakohdan i ja ii alakohtien mukaisia oikeuksia voivat rajoittaa ainoastaan fyysiset ja toiminnalliset rajoitteet toisen osapuolen alueella sovellettavien lakien ja määräysten mukaisesti. Jos tällaiset rajoitukset estävät omahuolinnan ja jos maahuolintapalveluja tarjoavien yritysten välillä ei ole tehokasta kilpailua, tulee maahuolintapalvelujen olla saatavissa samoilla ja syrjimättömillä perusteilla kaikille lentoliikenteen harjoittajille, eivätkä palvelujen hin-

nat saa ylittää niiden täysiä kustannuksia, joihin kuuluu kohtuullinen tuotto poistojen jälkeen.

4, viidennen ja 6 kohdan määräykset koskevat myyntiä, paikallisia kuluja ja varojen siirtoa. Neljännen kohdan määräysten mukaan kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittaja saa myydä lentokuljetuksia toisen osapuolen alueella suoraan ja/tai lentoliikenteen harjoittajan harkinnan mukaan nimeämiensä myyntiedustajien tai muiden asiamiesten tai internetin välityksellä. Kaikilla lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus myydä tällaisia lentokuljetuksia ja kaikilla henkilöillä on oikeus niitä ostaa alueen valuutalla tai muiden maiden vapaasti vaihdettavilla valuutoilla paikallisten valuuttasäännösten mukaisesti.

Viidennen kohdan määräysten mukaan kaikilla lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus vaihtaa ja vaadittaessa lähettää toisen osapuolen alueelta kotimaahansa, ja ellei se ole sovellettavien lakien ja asetusten vastaista, myös haluamaansa maahan tai maihin, paikallisia tuloja. Valuutan vaihto ja lähettäminen on luvallista ilman rajoituksia tai lähetysveroa käyttäen sitä vaihtokursseja, jota sovelletaan juokseviin rahasiirtoihin ja -lähetyksiin sinä päivänä, jona lentoliikenteen harjoittaja tekee ensimmäisen lähettämistä koskevan hakemuksensa. Kuudennen kohdan määräysten mukaan kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus maksaa paikalliset kulunsa, mukaan luettuna polttoaineostot, toisen osapuolen alueella paikallisissa valuutassa. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat niin halutessaan maksaa tällaiset kustannukset toisen osapuolen alueella vapaasti vaihdettavissa valuutoissa paikallisten valuuttasäännösten mukaisesti.

Artiklan 7 ja 8 kohdassa määrätään yhteistyöjärjestelyistä. Artiklan seitsemännen kohdan mukaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus osallistua yhteisiin markkinointijärjestelyihin, kuten kiintiövarauksia koskeviin sopimukseen tai yhteisten reittitunnusten käyttöä koskeviin ns. code share järjestelyihin a-alakohdan mukaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajien kanssa, b-alakohdan mukaan kolmansien maiden lentoliikenteen harjoittajien kanssa ja c-alakohdan

mukaan pintakuljetuksia (maa- ja vesikuljetuksi) tarjoavien yritysten kanssa. Edellytyksenä on, että järjestelyihin osallistuvilla on i-alakohdan mukaan asianmukaiset reittioikeudet, ii-alakohdan mukaan järjestelyt ovat tavanomaisesti sovellettavien turvallisuus- ja kilpailuvaatimusten mukaiset. Lisäksi myyntitilanteessa on ostajalle ilmoitettava tai viimeistään ennen koneeseen nousua ilmoitettava mitkä yhtiöt liikennöivät kutakin matkan osuutta.

Artiklan 8 alakohdan a -alakohdan mukaan matkustajaliikennettä tarjoaviin pintakuljetusyrityksiin ei sovelleta lentoliikennettä sääteleviä lakeja ja määräyksiä pelkästään sillä perusteella, että lentoliikenteen harjoittaja tarjoaa tätä pintakuljetusta omalla nimellään. Yhteistyöjärjestelyihin osallistuminen on pintakuljetusten tarjoajien harkinnassa ja ne voivat päätöstä tehdessä ottaa huomioon muun muassa kuluttajien edut, tekniset ja taloudelliset rajoitukset ja rajoitukset, jotka liittyvät tilaan ja kapasiteettiin. b-alakohdan mukaan lisäksi muiden sopimusmääräysten estämättä molempien osapuolten lentoliikenteen harjoittajien ja välillisten rahtikuljetusten tarjoajien on rajoituksetta sallittava käyttää ilmakuljetusten yhteydessä mitä tahansa rahdin pintakuljetusta mihin tahansa kohteeseen tai mistä tahansa kohteista Georgian ja Euroopan unionin alueilla tai kolmansissa maissa, mukaan luettuina kuljetukset kaikille tullipalveluja tarjoaville lentoasemille ja lentoasemilta, ja tarvittaessa oikeus kuljettaa tullaamatonta rahtia voimassa olevien lakien ja määräysten mukaisesti. Lentoasemien tullipalvelujen tulee olla käytettävissä tällaista rahtia varten riippumatta siitä, kuljetetaanko rahti pinta- vai lentokuljetuksena. Lentoliikenteen harjoittajat voivat katsoa parhaaksi suorittaa itse omat pintakuljetuksensa tai sopia niistä muiden pintakuljetusta harjoittavien yritysten kanssa, mukaan luettuina muiden lentoliikenteen harjoittajien tai lentorahtikuljetuksia epäsuorasti tarjoavien yritysten suorittamat pintakuljetukset. Tällaisia yhdistettyjä rahtikuljetuksia voidaan tarjota yhteen sekä ilma- että pintakuljetuksen käsittävään hintaan edellyttäen, että rahdinantajia ei johdeta harhaan tällaisen kuljetuksen suhteen.

Artiklan 9 kohdassa määrätään vuokraamisesta. Artiklan a -alakohdan kummankin osa-

puolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota sovittuja lentoliikennepalveluja käyttäen miltä tahansa lentoliikenteen harjoittajalta, myös kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajalta, vuokrattua ilma-alusta ja miehistöä, sillä edellytyksellä, että kaikki tällaisiin järjestelyihin osallistuvat noudattavat niiden lakien ja määräysten mukaisia vaatimuksia, joita osapuolet tavanomaisesti soveltavat tällaisiin järjestelyihin. Artiklan b -alakohdan mukaan kumpikaan osapuoli ei vaadi, että kalustoaan vuokraavilla lentoliikenteen harjoittajilla on sopimuksen mukaiset liikenneoikeudet. Artiklan c -alakohdan mukaan tilanteet, joissa Georgian lentoliikenteen harjoittaja vuokraa kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusta miehistöineen (ns. wet-leasing) tai joissa Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittaja vuokraa muun kuin sopimuksen liitteessä IV mainitun kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusta miehistöineen harjoittaakseen sopimuksen mukaisia oikeuksiaan, on pidettävä poikkeusratkaisuina tai niillä on vastattava vain tilapäistarpeisiin. Tällaiseen ratkaisuun on saatava ennalta hyväksyntä kalustoa vuokralle ottavan lentoliikenteen harjoittajan liikenneluvan myöntäneeltä viranomaiselta ja toisen osapuolen toimivaltaiselta viranomaiselta.

Artiklan 10 kohdassa määrätään niin sanotusta franchisingista ja tuotemerkeistä. 10 kohdan mukaan kummallakin osapuolen lentoliikenteen harjoittajalla on oikeus tehdä kummankin osapuolen tai kolmansien maiden yhtiöiden, myös lentoyhtiöiden, kanssa franchising- ja tuotemerkkijärjestelyjä sillä edellytyksellä, että lentoliikenteen harjoittajilla on asianmukaiset luvat ja että järjestelyt ovat sellaisten lakien ja määräysten mukaiset, joita osapuolet tavanomaisesti soveltavat tällaisiin järjestelyihin; tämä koskee erityisesti määräyksiä, joissa edellytetään lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan julkistamista.

10 artikla. Tullit ja verot. Artiklan 1 kohdan mukaan saapuessaan kansainvälisessä liikenteessä osapuolen alueelle toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajien ilma-alukset, niiden vakiovarusteet, poltto- ja voiteluaineet, tekniset kulutustarvikkeet, maalaitteet, varaosat (mukaan lukien moottorit),

ilma-alusten varastot (mukaan lukien mutta eivät ainoastaan elintarvikkeet, juomat ja alkoholi, tupakka ja muut tuotteet, jotka on tarkoitettu myytäväksi matkustajille tai heidän kulutettavakseen lennon aikana rajoitetuina määrinä) sekä muut tarvikkeet, jotka on tarkoitettu tai joita käytetään yksinomaan kansainvälisessä liikenteessä liikennöivän ilma-aluksen toimintaa tai huoltoa varten, ovat vastavuoroisuuden perusteella ja kyseisen osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti vapaat kaikista tuontirajoituksista, omaisuusveroista, tulleista, valmisteveroista ja muista sen kaltaisista korvauksista ja maksuista, joita a) Euroopan unioni tai kansalliset tai paikalliset viranomaiset asettavat ja b) jotka eivät perustu annettujen palvelujen kustannuksiin, edellyttäen, että nämä varusteet ja varastot pysyvät ilma-aluksessa.

Artiklan 2 kohdan mukaan vastavuoroisuuden perusteella ja kyseisen osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista veroista, tulleista ja maksuista, lukuun ottamatta annetun palvelun kustannuksiin perustuvia maksuja, vapautettuja a -alakohdan mukaan ilma-alukseen kohtuullisissa rajoissa otetut osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut ilma-aluksen varastot, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella, b -alakohdan mukaan osapuolen alueelle tuodut maalaitteet ja varaosat (mukaan lukien moottorit), jotka on tarkoitettu toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä liikenteessä käytettävän ilma-aluksen huoltoa tai korjausta varten, c -alakohdan mukaan osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut poltto- ja voiteluaineet ja tekniset kulutustarvikkeet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella, d -alakohdan mukaan osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut, osapuolten tullilainsäädännön mu-

kaiset painotuotteet, joita on otettu ilma-alukseen tarkoituksena käyttää niitä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella, e -alakohdan mukaan turvallisuus- ja turvalaitteet lentoasemilla tai rahtiterminaaleissa tapahtuvaa käyttöä varten.

Artiklan 3 kohdan mukaan mahdollisesti päinvastaisista määräyksistä riippumatta sopimuksen määräykset eivät estä osapuolta määräämästä syrjimättömin perustein veroja, tulleja tai muita maksuja sen alueella toimittulle polttoaineelle, jota käytetään sellaisen lentoliikenteen harjoittajan ilma-aluksessa, joka liikennöi kahden sen alueella sijaitsevan paikan välillä.

Artiklan 4 kohdan mukaan artiklan 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuista tarvikkeista ja varastoista voidaan edellyttää, että ne pidetään asiaankuuluvien viranomaisten valvonnassa ja ettei niitä saa siirtää maksamatta asiaankuuluvia tulleja ja veroja.

Artiklan 5 kohdan määräysten mukaan 10 artiklassa tarkoitettuja vapautuksia on sovellettava myös silloin, kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajat ovat tehneet sopimuksen toisen lentoliikenteen harjoittajan kanssa, jolle toinen osapuoli on myöntänyt vastaavat vapautukset, artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tarvikkeiden lainaamisesta tai siirtämisestä toisen osapuolen alueella.

Artiklan 6 kohdan mukaan sopimuksen määräykset eivät estä kumpaakaan osapuolta määräämästä veroja, tulleja tai maksuja tavaroille, jotka on myyty muuhun tarkoitukseen kuin matkustajien kulutettavaksi ilma-aluksessa liikennöitäessä niiden alueella kahden sellaisen kohteen välillä, joissa lentokoneeseen nouseminen tai siitä poistuminen on sallittua.

Artiklan 7 kohdan mukaan osapuolen alueen kautta suorassa kauttakulussa olevat matkatavarat ja rahti vapautetaan veroista, tulleista ja muista samankaltaisista maksuista, jotka eivät perustu annettujen palvelujen kustannuksiin.

Artiklan 8 kohdan mukaan osapuolen lentoliikenteen harjoittajan käyttämässä ilma-

aluksessa olevia vakiovarusteita tai siellä tavallisesti säilytettäviä varusteita tai tarvikkeita saa purkaa toisen osapuolen alueella ainoastaan kyseisen alueen tulliviranomaisten luvalla. Tällaisessa tapauksessa nämä varusteet ja tarvikkeet voidaan asettaa mainittujen viranomaisten valvontaan siihen asti, kun ne viedään uudelleen maasta tai toimitetaan muulla tavoin pois tullimääräysten mukaisesti.

Artiklan 9 kohdan mukaan sopimuksen määräykset eivät vaikuta arvonnalisäveroasioihin lukuun ottamatta tuonnista kannettavaa liikevaihtoveroa. Sopimus ei vaikuta jonkin jäsenvaltion ja Georgian välillä voimassa olevien tulojen ja pääoman kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien yleissopimusten määräyksiin.

11 artikla. *Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käytöstä perittävät maksut.* Artiklassa määrätään lentoasemien, laitteiden ja palveluiden käytöstä perittävistä maksuista. Suomessa lentoasemien maksuista säädetään laissa lentoasemaverkosta ja -maksuista (210/2011), jolla on täytäntöön pantu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/12/EY (ns. lentoasemamaksudirektiivi).

Artiklan 1 kohdan mukaan kumpikin osapuoli varmistaa, että käyttömaksut, joita sen maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset tai elimet voivat määrätä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajille lennonvarmistus- ja lennonjohtopalvelujen sekä lentoasemiin, ilmailun turvaamiseen ja muihin niihin liittyviin toimintoihin tarkoitettujen laitteiden ja palvelujen käytöstä, ovat oikeantasoisia ja kohtuullisia eivätkä perusteettoman syrjiviä ja jakautuvat tasaisesti käyttäjäryhmien kesken. Näissä maksuissa voidaan ottaa huomioon kaikki kustannukset, joita toimivaltaisille viranomaisille tai elimille aiheutuu tarvittavien lentoasema- ja turvalaitteiden ja -palvelujen tarjoamisesta kyseisellä lentoasemalla tai kyseisessä lentoasemajärjestelmässä, mutta niiden määrä ei saa ylittää kyseisiä kustannuksia. Tällaisiin maksuihin voi sisältyä kohtuullinen tuotto poistojen jälkeen. Laitteita ja palveluja, joiden käytöstä peritään maksuja, on tarjottava tehokkaasti ja taloudellisesti. Kaikki tällaiset käyttömaksut toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalle on joka tapauksessa asetettava ehdoin, jotka

eivät saa olla epäsuotuisampia kuin minkä tahansa muun lentoliikenteen harjoittajan saatavilla olevat suotuisimmat ehdot silloin, kun maksuja asetetaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan kumpikin osapuoli vaatii alueellaan toimivia toimivaltaisia viranomaisia tai elimiä neuvottelemaan laitteita ja palveluja käyttävien lentoliikenteen harjoittajien ja/tai niiden edustajien kanssa ja varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset ja elimet ja lentoliikenteen harjoittajat tai niiden edustajat vaihtavat keskenään tarvittavia tietoja maksujen kohtuullisuuden määrittämiseksi tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset tai elimet ilmoittavat käyttäjille kaikista käyttäjämaksujen muutosehdotuksista kohtuullisen hyvissä ajoin, jotta ne voivat ottaa käyttäjien mielipiteet huomioon, ennen kuin muutoksia tehdään.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimuksen riitojen ratkaisemisesta ja välimiesmenettelyä koskevan 23 artiklan mukaisissa riitojenratkaisumenettelyissä kummankaan osapuolen ei katsota rikkovan tämän artiklan määräyksiä, paitsi jos a –alakohtaan mukaan se jättää tutkimatta kohtuullisessa ajassa toisen osapuolen valituksen kohteena olevan maksun tai käytännön, tai b –alakohtaan mukaan jättää tällaisen tutkinnan jälkeen ryhtymättä kaikkiin vallassaan oleviin toimenpiteisiin korjatakseensa tämän artiklan määräysten vastaisen maksun tai toimenpiteen.

12 artikla. Hinnoittelu. Artiklassa määrätään hinnoittelun vapaudesta. Artiklan 1 kohdassa määrätään lentoliikenteen harjoittajien oikeudesta määrittellä hintansa vapaasti. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet eivät vaadi hintojen ilmoittamista toiselle osapuolelle. Artiklan 3 kohdan mukaan viranomaisilla on oikeus olla yhteydessä toisiinsa keskustellakseen perusteettomilta, kohtuuttomilta, syrjiviltä tai tuetuilta vaikuttavista hinnoista. Hintojen ilmoittamisesta matkustajille säädetään lentoliikenneasetuksessa.

13 artikla. Tilastot. Artiklassa määrätään tilastojen toimittamiseen liittyvistä käytännöistä. Artiklan 1 kohdan mukaan kumpikin osapuoli toimittaa toiselle osapuolelle kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti vaaditut tilastot sekä pyynnöstä muita saatavilla

olevia tilastotietoja, joita voidaan kohtuudella tarvita lentoliikenteen harjoittamisen arviointiin. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet tekevät sopimuksen sekakomiteaa koskevan 22 artiklan mukaisessa sekakomiteassa yhteistyötä, jolla helpotetaan niiden välistä tilastotietojen vaihtoa tämän sopimuksen mukaisten lentoliikennepalvelujen kehityksen seuraamiseksi.

Sopimuksen II osasto sisältää sopimuksen sääntely-yhteistyötä koskevat määräykset

14 artikla. Lentoturvallisuus. Lentoturvallisuudesta säädetään pääosin EU:n asetuksissa, jotka on lueteltu sopimuksen liitteessä II. Asetukset ovat sellaisenaan Suomessa sovellettavaa lainsäädäntöä.

Artiklan 1 kohdan mukaan ellei sopimuksen liitteessä II vahvistetuista siirtymäsäännöistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa C osassa määriteltyä lentoturvallisuuslainsäädäntöä jäljempänä sopimuksessa esitetyin ehdoin. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet tekevät yhteistyötä varmistukseksi, että Georgia panee täytäntöön artiklan 1 kohdassa tarkoitetun lainsäädännön. Tätä varten Georgia osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolet varmistavat, että sellaisille osapuolen rekisteröimille ilma-aluksille, joiden osalta epäillään, että ne eivät ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen kansainvälisten lentoturvallisuusmääräysten mukaisia, ja jotka laskeutuvat toisen osapuolen alueella oleville kansainvälisen lentoliikenteen käytössä oleville lentoasemille, suoritetaan tämän toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten toimesta asematasotarkastuksia sekä sisällä aluksessa että sen ulkopuolella aluksen ja sen miehistön asiakirjojen asianmukaisuuden varmistamiseksi ja ilma-aluksen ja sen laitteiston silmämääräisesti havaittavan kunnan toteamiseksi. Artiklan 4 kohdan mukaan osapuolen toimivaltaiset viranomaiset voivat milloin tahansa pyytää neuvonpitoa toisen osapuolen soveltamista turvallisuusmääräyksistä.

Artiklan 5 kohdan mukaan osapuolen toimivaltaiset viranomaiset ryhtyvät asiaankuu-

luviin ja välittömiin toimenpiteisiin havaitessaan, että ilma-alus, tuote tai toiminta a -alakohdan mukaan ei ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäismäärysten tai tämän sopimuksen liitteessä III olevassa C osassa määritellyn lainsäädännön mukainen, riippuen siitä, kumpaa sovelletaan, tai b -alakohdan mukaan herättää tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa asematasotarkastuksessa tehtyjen huomioiden perusteella vakavia epäilyjä siitä, että ilma-alus tai sen toiminta eivät ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäismäärysten tai tämän sopimuksen liitteessä III olevassa C osassa määritellyn lainsäädännön mukaisia, riippuen siitä, kumpaa sovelletaan, tai c -alakohdan mukaan herättää vakavia epäilyjä siitä, että yleissopimuksen mukaisesti vahvistettuja vähimmäismääräyksiä tai sopimuksen liitteessä III olevassa C osassa määriteltyä lainsäädäntöä, riippuen siitä, kumpaa sovelletaan, ei noudateta tai valvota tehokkaasti. Suomessa asematasotarkastuksista säädetään ilmailulain 4 luvussa.

Artiklan 6 kohdan mukaan ryhtyessään toimenpiteisiin 5 kohdan mukaisesti osapuolen toimivaltaisten viranomaisten on viipymättä ilmoitettava siitä toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille ja esitettävä perustelut näille toimille. Artiklan 7 kohdan mukaan jos artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä jatketaan siitä huolimatta, että ne eivät ole enää perusteltuja, kumpi tahansa osapuoli voi saattaa asian sekakomitean käsiteltäväksi.

15 artikla. Ilmailun turvaaminen. Artiklan 1 kohdan mukaan, ellei sopimuksen liitteessä II vahvistetuista siirtymäsäännöistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa D osassa määriteltyä ilmailun turvaamista koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä jäljempänä esitetyin ehdoin. Artiklan 2 kohdan mukaan Georgiassa voidaan tehdä Euroopan komission tarkastus sopimuksen liitteessä III tarkoitettun ilmailun turvaamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti. Osapuolet perustavat tarvittavan mekanismin tällaisten turvatoimien tarkastusten tuloksia koskevaa tiedonvaihtoa varten.

Artiklan 3 kohdan mukaan koska siviili-ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehis-

tön turvallisuuden varmistaminen on kansainvälisten lentoliikennepalvelujen tarjoamisen ehdoton edellytys, osapuolet vahvistavat toisiaan koskevat velvoitteensa, joiden mukaan ne turvaavat siviili-ilmailun laittomilta teoilta, ja erityisesti velvoitteensa, jotka perustuvat yleissopimukseen, Tokiossa 14 päivänä syyskuuta 1963 allekirjoitettuun rikoksia ja eräitä muita tekoja ilma-aluksissa koskevaan yleissopimukseen, Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoitettuun ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 allekirjoitettuun siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 24 päivänä helmikuuta 1988 allekirjoitettuun kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivaltekojen ehkäisemistä koskevaan lisäpöytäkirjaan ja Montrealissa 1 päivänä maaliskuuta 1991 allekirjoitettuun yleissopimukseen muovailtavien räjähteiden merkitsemisestä tunnistamista varten, siltä osin kuin molemmat osapuolet ovat näiden yleissopimusten osapuolia, sekä kaikkiin muihin siviili-ilmailun turvaamista koskeviin yleissopimuksiin ja pöytäkirjoihin, joiden osapuolia molemmat osapuolet ovat. Artiklan 4 kohdan mukaan osapuolet antavat pyynnöstä toisilleen kaikkea tarpeellista apua siviili-ilma-alusten laittoman haltuunoton ja muiden sellaisten laittomien tekojen torjumiseksi, jotka vaarantavat tällaisten ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön, lentoasemien ja lennonvarmistuksen turvallisuuden, sekä apua kaikkien muiden siviili-ilmailun turvaamiseen kohdistuvien uhkien torjumiseksi.

Artiklan 5 kohdan mukaan osapuolet toimivat keskinäisissä suhteissaan ilmailun turvaamista koskevien Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) vahvistamien ja Chicagon yleissopimuksen liitteiksi otettujen standardien ja, siinä määrin kuin osapuolet niitä soveltavat, suositeltujen menettelytapojen mukaisesti, siltä osin kuin näitä ilmailun turvaamista koskevia määräyksiä voidaan soveltaa osapuoliin. Osapuolet vaativat, että niiden rekisterissä olevien ilma-alusten käyttäjät sekä sellaiset käyttäjät, joiden päätoimipaikka tai vakinainen kotipaikka on niiden

alueella, ja niiden alueella olevien lentoasemien pitäjät toimivat kyseisten ilmailun turvaamista koskevien määräysten mukaisesti. Artiklan 6 kohdan mukaan osapuolet takaaavat, että niiden alueella toteutetaan tehokkaita toimenpiteitä ilma-alusten suojaamiseksi sekä matkustajien ja heidän käsimatkatavaroitensa tarkastamiseksi ja asiaankuuluvien tarkastusten suorittamiseksi miehistölle, rahdille (ruumassa kuljetettavat matkatavarat mukaan luettuna) ja ilma-aluksen varastoille ennen ilma-alukseen nousemista tai sen kuormaamista sekä näiden tapahtumien aikana ja että kyseisiä toimenpiteitä mukautetaan lisääntyneisiin uhkiin vastaamiseksi. Osapuolet suostuvat siihen, että niiden lentoliikenteen harjoittajien voidaan edellyttää noudattavan tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja toisen osapuolen soveltamia ilmailun turvaamista koskevia määräyksiä ilma-aluksen saapuessa kyseisen toisen osapuolen alueelle, ollessa siellä tai lähtiessä sieltä.

Artiklan 7 kohdan mukaan kumpikin osapuoli myös reagoi myönteisesti kaikkiin toisen osapuolen pyyntöihin, jotka koskevat erityisen uhan torjumiseen liittyviä kohtuullisia erityisturvatoimia. Kumpikin osapuoli ilmoittaa etukäteen toiselle osapuolelle kaikista erityisturvatoimista, joita se aikoo ottaa käyttöön ja joilla voi olla merkittävä taloudellinen tai toiminnallinen vaikutus tämän sopimuksen mukaisiin lentoliikennepalveluihin, paitsi jos se ei ole kohtuudella mahdollista hätätilanteessa. Kumpi tahansa osapuoli voi pyytää sekakomiteaa kokoontumaan sopimuksen 22 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti keskustelemaan tällaisista turvatoimista. Artiklan 8 kohdan mukaan kun siviili-ilma-alukseen kohdistuu tai sitä uhkaa laitton haltuunotto taikka ilma-aluksen turvallisuuteen, sen matkustajiin tai miehistöön, lentoasemiin tai lennonvarmistuslaitteisiin kohdistuu tai niitä uhkaa muu laitton teko, osapuolet auttavat toisiaan helpottamalla tiedonvälitystä ja toteuttamalla muita asianmukaisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on nopeasti ja turvallisesti lopettaa tällainen teko tai sen uhka. Artiklan 9 kohdan mukaan kumpikin osapuoli toteuttaa kaikki käytännössä toteutettavina pitämänsä toimenpiteet varmistaakseen, että ilma-alus, joka on otettu laittomasti haltuun tai joutunut jonkin muun laittoman teon koh-

teeksi ja on maassa osapuolen alueella, pidetään maassa, paitsi jos sen lähdön salliminen on välttämätöntä ihmishenkien suojelemiseksi. Tällaisista toimenpiteistä on päätettävä yhteisten neuvottelujen pohjalta aina, kun se on mahdollista.

Artiklan 10 kohdan mukaan kun osapuolella on perusteltua syytä uskoa, että toinen osapuoli on poikennut tässä artiklassa määrätystä ilmailun turvaamista koskevista määräyksistä, kyseinen osapuoli pyytää välittömiä neuvotteluja toisen osapuolen kanssa. Artiklan 11 kohdan mukaan rajoittamatta sopimuksen lupien epäämistä, peruuttamista kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittamista koskevan 5 artiklan soveltamista, todetaan, että ellei tyydyttävään sopimukseen päästä viidentoista (15) päivän kuluessa tällaisen pyynnön esittämisestä, osapuolella on oikeus kieltäytyä myöntämästä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan tai harjoittajien liikennöintilupia, peruuttaa ne, rajoittaa niiden soveltamista tai asettaa niille ehtoja. Artiklan 12 kohdan mukaan välittömän ja poikkeuslaatuisen vaaratilanteen uhatessa osapuoli voi toteuttaa tilapäisiä toimenpiteitä, jo ennen kuin viisitoista (15) päivää on kulunut. Artiklan 13 kohdan mukaan kaikkien artiklan 11 kohdan nojalla sovellettavien toimenpiteiden toteuttaminen on keskeytettävä, kun toinen osapuoli noudattaa täysimääräisesti artiklan määräyksiä.

Suomessa ilmailun turvaamisesta on säädetty liitteen III olevassa D liitteessä luetelluin EU-asetuksin. Näistä keskeisimmät ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 300/2008 yhteisistä siviili-ilmailun turvaamista koskevista säännöistä ja asetuksen (EY) N:o 2320/2002 kumoamisesta sekä komission asetus (EU) N:o 185/2010, yksityiskohtaisista toimenpiteistä ilmailun turvaamista koskevien yhteisten perusvaatimusten täytäntöön panemiseksi.

16 artikla. Ilmaliikenteen hallinta. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa B osassa määriteltyä lainsäädäntöä, muualla sopimuksessa määrätyn ehdoin, ellei sopimuksen liitteessä II vahvistetuista siirtymäsäännöistä muuta johdu. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet tekevät yhteistyötä ilmaliikenteen hallinnan alalla yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan

laajentamiseksi Georgian alueelle, jotta Euroopassa voidaan parantaa nykyistä turvallisuustasoa ja ilmaliikenteen yleistä tehokkuustasoa. Tätä varten Georgia osallistuu tarkkailijana yhtenäisen ilmatilan komitean työhön sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen. Sekakomitea vastaa yhteistyön seurannasta ja helpottamisesta ilmaliikenteen hallinnan alalla.

Artiklan 3 kohdan mukaan helpottaakseen yhtenäisen eurooppalaista ilmatilaan koskevan lainsäädännön soveltamista alueellaan, artiklan a-alakohdan mukaan Georgia toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet ilmaliikenteen hallintaan liittyvien institutionaalisten rakenteidensa mukauttamiseksi yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan, erityisesti varmistamalla, että asiaankuuluvat kansalliset valvontaelimet ovat vähintään toiminnallisesti riippumattomia lennonvarmistuspalvelujen tarjoajista; ja b-alakohdan mukaan Euroopan unioni ottaa Georgia mukaan soveltuviin yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan liittyviin, lennonvarmistuspalveluja, ilmatilaa ja yhteen toimivuutta koskeviin toiminnallisiin aloitteisiin, erityisesti huomioimalla aikaisessa vaiheessa Georgian toimet toiminnallisten ilmatilan lohkojen perustamiseksi tai koordinoimalla SESAR-hanketta asiaankuululla tavalla.

17 artikla. Ympäristö. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet tunnustavat ympäristönsuojelun tärkeäksi periaatteeksi kehitettäessä ilmailupolitiikkaa ja pantaessa sitä täytäntöön. Osapuolet tunnustavat, että siviili-ilmailun ympäristövaikutusten rajoittamiseksi tarvitaan tehokkaita maailmanlaajuisia, alueellisia, kansallisia ja/tai paikallisia toimia. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa E osassa määriteltä lentoliikenteeseen liittyvää lainsäädäntöä, ellei sopimuksen liitteessä II vahvistetuista siirtymäsäännöistä muuta johdu. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolet toteavat, että on tärkeää toimia yhdessä ja tarkastella monenvälisissä keskusteluissa ilmailun vaikutuksia ympäristöön sekä varmistaa, että mahdolliset lieventävät toimenpiteet ovat täysin yhdenmukaisia sopimuksen tavoitteiden kanssa. Sopimuksen määräysten ei katsota rajoittavan osapuolen toimivaltaisten viranomaisten valtuuksia ryhtyä kaikkiin asi-

aankuuluviin toimenpiteisiin lentoliikenteen ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai niiden käsittelemiseksi muulla tavoin, edellyttäen, että nämä toimenpiteet ovat täysin osapuolten kansainväliseen oikeuteen perustuviin oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisia ja niitä sovelletaan kansallisuudesta riippumatta. Suomessa lentokoneita koskevista melurajoituksesta on säädetty Liikenteen turvallisuusviraston ilmailulain 33 §:n 2 mom. nojalla antamissa ilmailumääräyksissä. Lentotasemien meluun liittyvistä toimintarajoituksista säädetään ilmailulain 14 luvussa.

18 artikla. Kuluttajansuoja. Ellei sopimuksen liitteessä II olevista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa G osassa määriteltä lentoliikenteeseen liittyvää lainsäädäntöä.

19 artikla. Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät. Ellei sopimuksen liitteessä II olevista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa H osassa määriteltä lentoliikenteeseen liittyvää lainsäädäntöä.

20 artikla. Sosiaaliset näkökohdat. Ellei sopimuksen liitteessä II olevista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa F osassa määriteltä lentoliikenteeseen liittyvää lainsäädäntöä.

Sopimuksen III osasto sisältää institutionaalisia järjestelyitä koskevat määräykset.

21 artikla. Tulkinta ja soveltaminen. Artiklan 1 kohdassa määrätään osapuolten velvollisuudesta pidättäytyä toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet ovat omalla alueellaan vastuussa sopimuksen ja erityisesti sen liitteessä III lueteltujen EU-säädösten asianmukaisesta täytäntöönpanosta. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolten velvollisuutena on antaa toiselle osapuolelle kaikki tarvittavat tiedot ja tarpeellinen apu, jos toinen osapuoli suorittaa sopimuksen määräysten rikkomista koskevaa tutkintaa sopimuksen nojalla kuuluvan toimivallan mukaisesti. Artiklan 4 kohdassa määrätään osapuolten toimivaltaisten viranomaisten tiedonsaantioikeudesta sekä oikeudesta esittää huomautuksia ennen lopullista

päätöksentekoa. Artiklan 5 kohdan mukaan siltä osin kuin sopimuksen määräykset ovat yhteneväisiä Euroopan unionin perussopimusten kanssa, on määräyksiä ja säännöksiä tulkittava unionin tuomioistuimen ja komission antamien asiaa koskevien tuomioiden ja päätösten mukaisesti.

22 artikla. Sekakomitea. Artiklassa määrätään osapuolten edustajista koostuvan sekakomitean perustamisesta ja toiminnasta. Artiklan 1 kohdassa perustetaan sekakomitea, jonka tehtävänä on sopimuksen hallinnointi ja asianmukaisesta täytäntöönpanosta huolehtiminen. Sekakomitea antaa suosituksia ja tekee päätöksiä sen mukaan kun sopimuksessa nimenomaisesti määrätään. Artiklan 2 kohdan mukaan sekakomitea tekee päätöksensä yksimielisesti ja ne sitovat molempia osapuolia ja osapuolet panevat ne täytäntöön omien sääntöjensä mukaisesti. Artiklan 3 kohdan mukaan sekakomitea vahvistaa päätöksellä oman työjärjestyksensä. Artiklan 4 kohdan mukaan sekakomitea kokoontuu tarpeen mukaan ja kummallakin osapuolella on oikeus pyytää sekakomitean koolle kutsumista.

Artiklan 5 kohdan mukaan osapuolella on oikeus pyytää sekakomitean koollekutsumista sopimuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi. Kokous on järjestettävä mahdollisimman pian ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua pyynnön esittämisestä, jollei muuta ole sovittu. Artiklan 6 kohdan mukaan moitteettoman täytäntöönpanon varmistamiseksi osapuolet vaihtavat tietoja ja neuvottelevat sekakomiteassa kumman tahansa osapuolen pyynnöstä. Artiklan 7 kohdan mukaan jos molemmat osapuolet katsovat, että toinen osapuoli katsoo, ettei toinen osapuoli ole pannut sekakomitean päätöstä asianmukaisesti täytäntöön, voi ensin mainittu pyytää asian käsittelyä sekakomiteassa. Sekakomitean tulee päästä sopuun kahden kuukauden kuluessa siitä kun asia on annettu sen käsiteltäväksi, tai pyynnön esittänyt osapuoli voi toteuttaa sopimuksen suojaustoimenpiteitä koskevan 24 artiklan mukaisia suojaustoimenpiteitä. Artiklan 8 kohdan mukaan jos sekakomitea ei ole tehnyt sille käsiteltäväksi annetusta asiasta päätöstä kuuden kuukauden kuluessa, osapuolet voivat toteuttaa sopimuksen suojaustoimenpitei-

tä koskevan 24 artiklan mukaisia tilapäisiä suojaustoimenpiteitä, kuitenkin rajoittamatta artiklan 2 kohdan soveltamista. Suojaustoimenpiteillä tarkoitetaan että osapuoli ei anna toiselle osapuolelle sopimuksen mukaisia oikeuksia ennen kuin tämä täyttää sopimuksen mukaiset velvollisuutensa.

Artiklan 9 kohdassa määrätään että sopimuksen investointeja koskevan 6 artiklan mukaisesti sekakomiteassa käsitellään kysymyksiä, jotka liittyvät osapuolten lentoliikenteen harjoittajien osake-enemmistön hallintaan vaikuttaviin kahdenvälisiin investointeihin tai muutoksiin lentoliikenteen harjoittajien tosiasiallisessa määräysvallassa. Artiklan 10 kohdan mukaan sekakomitealla on velvollisuus kehittää yhteistyötä a-alakohdan mukaan edistämällä asiantuntijatason tietojenvaihtoa, b-alakohdan mukaan tarkastella markkinaolosuhteita, c- alakohdan mukaan selvittää sopimuksen täytäntöönpanon aiheuttamia sosiaalisia vaikutuksia, d-alakohdan mukaan käsitellä sopimuksen mahdollisia kehittämiskohteita, e-alakohdan mukaan sopia yksimielisesti menettelyjä koskevista ehdotuksista, toimintatavoista tai sopimukseen liittyvistä asiakirjoista, f-alakohdan mukaan käsitellä ja kehittää teknistä avunantoa sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla, g-alakohdan mukaan edistää yhteistyötä asiainkuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla.

23 artikla. Riitojen ratkaiseminen ja välimiesmenettely. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolten välinen riita sopimuksen tulkinasta tai soveltamisesta on pyrittävä ratkaisemaan neuvottelemalla sekakomiteassa sopimuksen sekakomiteaa koskevan 22 artiklan 5 kohdan mukaisesti. Artiklan 2 kohdan mukaan kumpi tahansa osapuoli voi antaa kaikki erimielisyydet, jotka liittyvät sopimuksen soveltamiseen tai tulkitsemiseen ja joita ei ole kyetty ratkaisemaan artiklan 1 kohdan mukaisesti kolmijäsenisen välimiespaneelin käsiteltäväksi. Artiklan a-, b-, c- ja d-alakohdat sisältävät tarkemmat määräykset välimiespaneelissa noudatettavista menettelyistä. Artiklan 3 kohdan mukaan välimiespaneeli voi osapuolen pyynnöstä määrätä toisen osapuolen panemaan täytäntöön väliaikaisesti korjaavia toimenpiteitä ennen välimiespaneelin lopullista päätöstä. Artiklan 4 kohdan mukaan kaikki välimiespaneelin väliaikaiset ja

lopulliset päätökset ovat osapuolia sitovia. Artiklan 5 kohdan mukaan jos osapuoli ei noudata välimiespaneelin artiklan mukaisesti tehtyä päätöstä kolmenkymmen päivän kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta, toinen osapuoli voi peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti, laiminlyönnin keston ajaksi, peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti sopimuksen nojalla sopimusta rikkovalle osapuolelle myönnetty oikeudet tai etuoikeudet tai rajoittaa niitä.

24 artikla. Suojatoimenpiteet. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen ja varmistavat että tavoitteet saavutetaan. Artiklan 2 kohdan mukaan jos toinen osapuoli katsoo että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä sopimuksen mukaisen velvoitteensa, voi se toteuttaa asianmukaiset suojatoimenpiteet. Suojatoimenpiteiden soveltamisalan ja kesto rajoitetaan siihen mikä on ehdottoman tarpeen tilanteen korjaamiseksi tai sopimuksen ylläpitämiseksi. Ensisijaisesti on käytettävä toimenpiteitä, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä tämän sopimuksen toteutumiselle. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuoli, joka harkitsee suojatoimenpiteiden toteuttamista, ilmoittaa viipymättä asiasta sekakomitean välityksellä toiselle osapuolelle sekä antaa kaikki olennaiset tiedot asiasta. Artiklan 4 kohdan mukaan osapuolet aloittavat välittömästi neuvottelut sekakomiteassa yhteisesti hyväksyttävissä olevan ratkaisun löytämiseksi. Artiklan 5 kohdan mukaan osapuoli saa toteuttaa asianomainen osapuoli saa toteuttaa suojatoimenpiteitä vasta yhden kuukauden kuluttua artiklan 3 kohdan mukaisen ilmoituksen päivämäärästä, jollei artiklan 3 kohdan mukaista neuvottelumenettelyä ole saatu päätökseen ennen mainittua määräaika, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 3 artiklan (Lupien myöntäminen) d alakohdan, 5 artiklan (Lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) d alakohdan, 14 artiklan (Lentoturvallisuus) ja 15 artiklan (Ilmailun turvaaminen) soveltamista. Artiklan 6 kohdan mukaan asianomaiselle osapuolelle ilmoittaa viipymättä toteutetuista toimenpiteistä sekakomitealle ja antaa kaikki olennaiset tiedot asiasta. Artiklan 7 kohdan mukaan kaikki artiklan mukaisesti toteutetut toimenpiteet keskeytetään heti, kun rikko-

mukseen syyllistynyt osapuoli täyttää sopimuksen määräykset.

25 artikla. Suhde muihin sopimuksiin. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuksen määräykset ovat ensisijaisia Georgian ja jäsenvaltioiden kahdenvälisiin sopimuksiin perustuviin voimassa olevien liikenneoikeuksien käyttämistä, jotka eivät kuulu sopimuksen soveltamisalaan, voidaan kuitenkin jatkaa sillä edellytyksellä, ettei jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten välillä esiinny syrjintää. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet neuvottelevat kumman tahansa pyynnöstä sekakomiteassa siitä, voiko sekakomitea suositella Georgian liittymistä ECAA-sopimukseen. Artiklan 3 kohdan mukaan jos osapuolet liittyvät johonkin monenväliseen sopimukseen tai hyväksyvät ICAO:n tai jonkin muun kansainvälisen järjestön tekemän päätöksen, joka koskee tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä, ne ottavat asian esille sekakomiteassa sen selvittämiseksi, olisiko sopimusta tarkistettava asian huomioon ottamiseksi.

26 artikla. Muutokset. Artiklan 1 kohdan mukaan jos jompikumpi osapuoli haluaa muuttaa sopimuksen määräyksiä, se ilmoittaa asiasta sekakomitealle, jotta se voi tehdä päätöksensä. Artiklan 2 kohdan mukaan sekakomitea voi toisen osapuolen ehdotuksesta ja artiklan mukaisesti päättää muuttaa sopimuksen liitteitä. Artiklan 3 kohdan mukaan sopimuksen muutokset tulevat voimaan, kun molempien osapuolten sisäiset menettelyt on saatu päätökseen. Artiklan 4 kohdan mukaan sopimuksella ei rajoiteta osapuolten oikeutta antaa yksipuolisesti uutta lainsäädäntöä tai muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöään lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä sopimuksen liitteessä III mainitulla alalla, edellyttäen, että tämä tapahtuu syrjimättömyyden periaatetta ja sopimuksen määräyksiä noudattaen. Artiklan 5 kohdan mukaan osapuolilla on velvollisuus ilmoittaa toiselle osapuolelle jos ne aikovat antaa uutta lainsäädäntöä tai mutta voimassa olevaa lainsäädäntöä lentoliikenteen alalla tai sopimuksen liitteessä III mainitulla alalla. Asiasta voidaan lisäksi keskustella sekakomiteassa.

Artiklan 6 kohdan mukaan kumpikin osapuoli ilmoittaa säännöllisesti ja mahdollisimman pian toiselle osapuolelle uudesta

lainsäädännöstä tai muutoksesta voimassa olevaan lainsäädäntöönsä lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä sopimuksen liitteessä III mainitulla alalla. Kumman tahansa osapuolen pyynnöstä sekakomitea järjestää tämän jälkeen kuudenkymmenen päivän kuluessa näkemysten vaihdon uuden lainsäädännön tai muutoksen mahdollisista vaikutuksista sopimuksen asianmukaiseen toteutumiseen. Artiklan 7 kohdassa määrätään toimista joihin sekakomitean tulee ryhtyä artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen näkemysten vaihdon jälkeen.

27 artikla. Voimassaolon päättymisen. Artiklassa määrätään kummankin osapuolen oikeudesta milloin tahansa irtisanoa sopimus sekä siinä noudatettavasta menettelystä.

28 artikla. Rekisteröinti kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä. Sopimus ja sen muutokset rekisteröidään ICAO:ssa ja YK:n pääsihteeristössä.

29 artikla. Väliaikainen soveltaminen ja voimaantulo. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimus tulee voimaan kuukauden kuluttua viimeisen diplomaattinootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Tätä noottienvaihtoa varten Georgia toimittaa Euroopan unionille ja sen jäsenvaltioille osoitetun nootin Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle ja Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö toimittaa Georgialle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden nootin. Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden nootin on sisällettävä kunkin jäsenvaltion tiedonanto, jossa vahvistetaan, että jäsenvaltio on saattanut päätökseen tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet voivat sen estämättä mitä artiklan 1 kohdassa määrätään sopia soveltamansa sopimusta väliaikaisesti, jollei osapuolten mahdollisista sisäisistä menettelyistä ja/tai kansallisista menettelyistä muuta johdu.

Sopimuksen liitteet

Sopimukseen kuuluu kaikkiaan neljä liitettä.

Liite I. Liitteessä määrätään sovituista lentoliikennepalveluista ja määrättyistä reiteistä. Liite 1 sisältää liikenneoikeudet, joita Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajille ja Georgian lentoliikenteen harjoittajille myönnetään. Liitteen 1 kohdan mukaan liitteeseen sovelletaan liitteessä II olevia siirtymäsäännöksiä.

Liitteen 2 kohdassa määritellään reitit joille osapuolten lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus tarjota lentoliikennepalveluita.

Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus tarjota lentoliikennepalveluja missä tahansa paikassa Euroopan unionissa, välillä olevassa paikassa Euromed-maissa, Euroopan yhteisen ilmailualueen maissa tai liitteessä IV luetelluissa maissa, missä tahansa paikassa Georgiassa ja edelleen olevissa paikoissa.

Georgian lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus tarjota lentoliikennepalveluja missä tahansa paikassa Georgiassa, välillä olevissa Euromed-maissa, Euroopan yhteisen ilmailualueen maissa tai liitteessä IV luetelluissa maissa ja missä tahansa paikassa Euroopan unionissa.

Liitteen 3 kohdan mukaisesti harjoitettavien lentoliikennepalvelujen lähtö- tai päätepisteen on sijaittava Georgian lentoliikenteen harjoittajien tapauksessa Georgian alueella ja Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien osalta Euroopan unionissa.

Liitteen 4 kohdan mukaan kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat valintansa mukaan joillakin tai kaikilla lennoillaan: liikennöidä jompaankumpaan tai molempiin suuntiin; yhdistää samaan lentoon eri lennonnumeroita (code share); liikennöidä missä yhdistelmässä ja missä järjestyksessä tahansa tämän liitteen 2 kohdassa tarkoitettuihin välillä oleviin paikkoihin ja edelleen oleviin paikkoihin sekä osapuolten alueilla oleviin paikkoihin; jättää väliin minkä tahansa paikan tai mitkä tahansa paikat; siirtää missä tahansa kohteessa ilma-aluksestaan liikennettä toiseen ilma-alukseensa; tehdä välilaskuja mihin tahansa paikkaan kummankin osapuolen alueella tai sen ulkopuolella; harjoittaa kauttakulkuliikennettä toisen osapuolen alueen halki; ja yhdistää liikennettä samaan ilma-alukseen riippumatta siitä, mistä tällainen liikenne on lähtöisin.

Liitteen 5 kohdan mukaan kumpikin osapuoli antaa lentoliikenteen harjoittajien määrällä tarjoamansa kansainvälisen lentoliikenteen tiheys ja määrä markkinoilla vallitsevien kaupallisten näkökohtien perusteella. Tämän oikeuden mukaisesti kumpikaan osapuoli ei saa yksipuolisesti rajoittaa liikenteen määrää, tiheyttä tai palvelun säännöllisyyttä taikka toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajien käyttämien ilma-alusten tyyppiä tai tyyppisiä muista kuin tullitoimintaan, teknisiin, operatiivisiin tai ympäristönäkökohtiin tai terveyden suojeluun liittyvistä syistä tai tämän sopimuksen 8 artiklan (Kilpailuympäristö) soveltamiseksi.

Liitteen 6 kohdan mukaan kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat liikennöidä – myös yhteistunnuksin – mihin tahansa paikkaan sellaisessa kolmannessa maassa, joka ei sisälly määrättyihin reitteihin, sillä edellytyksellä, että ne eivät harjoita viidennen vapauden liikenneoikeuksia.

Liite II. Liite sisältää sopimukseen sisällyttävät siirtymäsäännökset.

Liite III. Liite sisältää listauksen siviililmailuun sovellettavista säännöksistä sekä maininnat niitä koskevista erityisistä mukautuksista.

Liite IV. Liite sisältää luettelon sopimuksen 3 ja 5 artiklassa ja liitteessä I tarkoitetuista muista valtioista, joita ovat Islanti, Liechtenstein, Norja ja Sveitsi.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on yksilöity jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa 4.1.

2 §. Pykälän mukaan lain voimaantulosta ja väliaikaisesta soveltamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan kansainvälisesti ja Suomen osalta kuukauden kuluttua viimeisen sellaisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voi-

maantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus tulee voimaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että lakia sovelletaan väliaikaisesti ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Toimivallanjako EU:n ja jäsenvaltioiden välillä

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueita koskevan sopimuksen sisältämistä asioista on annettu EU-lainsäädäntöä seuraavista asioista:

Markkinoille pääsystä ja siihen liittyvistä kysymyksistä on annettu seuraavat Euroopan parlamentin ja neuvoston säädökset:

Neuvoston asetus (ETY) N:o 95/93, annettu 18 päivänä tammikuuta 1993, lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 894/2002, annettu 27 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1554/2003, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2003, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 793/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta. Sovellettavat säännökset ovat 1–12 artikla ja 14 a artiklan 2 kohta.

Neuvoston direktiivi 96/67/EY, annettu 15 päivänä lokakuuta 1996, pääsystä maa- ja ilmailun markkinoille yhteisön lentoasemilla. Sovellettavat säännökset ovat 1–25 artikla ja liite.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 785/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista. Sovellettavat säännökset ovat 1–8 artikla ja 10 artiklan 2 kohta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/12/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2009, lentoasemamaksuista. Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla

Ilmaliikenteen hallinnasta on annettu seuraavat EU-säädökset:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 549/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamisen puitteista (puiteasetus). Sovellettavat säännökset ovat 1–4 artikla, 6 artikla ja 9–14 artikla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 550/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamisesta yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa (palveluntarjonta-asetus). Sovellettavat säännökset ovat 1–19 artikla, liitteet I ja II.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 551/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan organisoinnista ja käytöstä (ilmatila-asetus). Sovellettavat säännökset ovat 1–11 artikla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 552/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintaverkon yhteentoimivuudesta (yhteentoimivuusasetus) Sovellettavat säännökset ovat 1–12 artikla, liitteet I–V.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/23/EY, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2006, yhteisön lennonjohtajan lupakirjasta. Sovellettavat säännökset ovat 1–16 artikla, 18, 19 ja 20 artikla ja liitteet I–IV.

Neuvoston asetus (EY) N:o 219/2007, annettu 27 päivänä helmikuuta 2007, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi. Sovellettavat säännökset ovat 1 artiklan 1–2 ja 5–7 kohta, 2–3 artikla, 4 artiklan 1 kohta, liite.

Neuvoston asetus (EY) N:o 1361/2008, annettu 16 päivänä joulukuuta 2008, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 219/2007 muuttamisesta. Sovellettavat säännökset ovat 1–5 artikla (lukuun ottamatta 1 artiklan 6 kohtaa), liite (lukuun ottamatta kohtia 11 ja 12).

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1070/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetusten (EY) N:o 549/2004, (EY) N:o 550/2004, (EY) N:o 551/2004 ja (EY) N:o 552/2004 muuttamisesta Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyuden parantamiseksi. Sovellettavat säännökset: 1–5 artikla, lukuun ottamatta 1 artiklan 4 kohtaa.

Lentoturvallisuudesta on annettu seuraavat Euroopan parlamentin ja neuvoston säädökset:

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3922/91, annettu 16 päivänä joulukuuta 1991, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 2176/96, annettu 13 päivänä marraskuuta 1996, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen, Komission asetus (EY) N:o 1069/1999, annettu 25 päivänä toukokuuta 1999, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen, Komission asetus (EY) N:o 2871/2000, annettu 28 päivänä joulukuuta 2000, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1592/2002, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2002, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1899/2006, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 muuttamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1900/2006, annettu 20 päivänä joulukuuta 2006, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 muuttamisesta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 216/2008, annettu 20 päivänä helmikuuta 2008, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvalli-

suusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta Sovellettavat säännökset ovat 1–68 artikla, lukuun ottamatta 65 artiklaa, 69 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, 69 artiklan 4 kohta, liitteet I–VI sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla: Komission asetus (EY) N:o 690/2009, annettu 30 päivänä heinäkuuta 2009, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1108/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta lentopaikkojen, ilmaliikenteen hallinnan ja lennonvarmistuspalvelujen osalta sekä direktiivin 2006/23/EY kumoamisesta.

Sovellettavat säännökset ovat 1–3 artikla (lukuun ottamatta 1 artiklan 7 kohtaa, jossa vahvistetaan uusi 8 a artiklan 5 kohta, 8 b artiklan 6 kohta ja 8 c artiklan 10 kohta) ja liite.

Neuvoston direktiivi 94/56/EY, annettu 21 päivänä marraskuuta 1994, siviili-ilmailun onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkimuksen peruseriaateista. Sovellettavat säännökset ovat 1–12 artikla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/42/EY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2003, poikkeamien ilmoittamisesta siviili-ilmailun alalla. Sovellettavat säännökset: 1–11 artikla, liitteet I–II.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2111/2005, annettu 14 päivänä joulukuuta 2005, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan yhteisön luettelon laatimisesta ja lennon suorittavan lentoliikenteen harjoittajan ilmoittamisesta lentomatikustajille sekä direktiivin 2004/36/EY 9 artiklan kumoamisesta. Sovellettavat säännökset ovat 1–13 artikla ja liite.

Komission asetus (EY) N:o 473/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005

II luvussa tarkoitetun yhteisön luettelon laatimissäännöistä. Sovellettavat säännökset ovat 1–6 artikla ja liitteet A–C.

Ilmailun turvaamisesta on annettu seuraavat Euroopan parlamentin ja neuvoston säädökset:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 300/2008, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2008, yhteisistä siviili-ilmailun turvaamisesta koskevista säännöistä ja asetuksen (EY) N:o 2320/2002 kumoamisesta. Sovellettavat säännökset ovat 1–18 artikla, 21 artikla ja liite.

Ympäristöön liittyvistä kysymyksistä on annettu seuraavat EU-säädökset:

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/93/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen liitteen 16 (toinen painos) niteessä I olevan II osan 3 lukuun kuuluvien ääntä hitaammin lentävien lentokoneiden liikennöimisen sääntelystä. Sovellettavat säännökset ovat 1–6 artikla ja liitteet I ja II.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/30/EY, annettu 26 päivänä maaliskuuta 2002, meluun liittyvien toimintarajoitusten asettamista yhteisön lentoasemilla koskevien sääntöjen ja menettelyjen vahvistamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna tai mukautettuna vuoden 2003 liittymisasiakirjalla ja vuoden 2005 liittymisasiakirjalla. Sovellettavat säännökset ovat 1–15 artikla, liitteet I ja II.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/49/EY, annettu 25 päivänä kesäkuuta 2002, ympäristömelun arvioinnista ja hallinnasta. Sovellettavat säännökset: 1–16 artikla, liitteet I–VI.

Sosiaalisiin näkökohtiin liittyvistä kysymyksistä on annettu seuraavat Euroopan parlamentin ja neuvoston säädökset:

Neuvoston direktiivi 2000/79/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, Euroopan lentoyhtiöiden liiton (AEA), Euroopan kuljetustyöntekijöiden liiton (ETF), Euroopan ohjaamomiehistöyhdistyksen (ECA), Euroopan alueellisten lentoyhtiöiden yhdistyksen (ERA) ja Kansainvälisen tilauslentoyhtiöiden järjestön (IACA) tekemän, siviili-ilmailun liikkuvien työntekijöiden työajan järjestämistä koskevan eurooppalaisen sopimuksen täy-

täntöönpanosta. Sovellettavat säännökset ovat 2–3 artikla ja liite.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY, annettu 4 päivänä marraskuuta 2003, tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista. Sovellettavat säännökset ovat 1–19, 21–24 ja 26–29 artikla.

Kuluttajansuojasta on annettu seuraavat Euroopan parlamentin ja neuvoston säädökset:

Neuvoston direktiivi 90/314/ETY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1990, matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista. Sovellettavat säännökset ovat 1–10 artikla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta. Sovellettavat säännökset ovat 1–34 artikla.

Neuvoston asetus (EY) N:o 2027/97, annettu 9 päivänä lokakuuta 1997, lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta onnettomuustapauksissa, sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 889/2002, annettu 13 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2027/97 muuttamisesta. Sovellettavat säännökset ovat 1–8 artikla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004, annettu 11 päivänä helmikuuta 2004, matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta. Sovellettavat säännökset ovat 1–17 artikla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2006, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä. Sovellettavat säännökset ovat 1–17 artikla, liitteet I ja II.

Tulleista on annettu seuraavat EU-säädökset:

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2913/92, annettu 12 päivänä lokakuuta 1992, yhteisön tullikoodeksista.

Komission asetus (ETY) N:o 2454/93, annettu 2 päivänä heinäkuuta 1993, tietyistä yhteisön tullikoodeksista annetun neuvoston

asetuksen (ETY) N: 2913/92 soveltamista koskevista säännöksistä.

Lisäksi sopimuksessa määrätyistä kysymyksistä on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 80/2009, annettu 14 päivänä tammikuuta 2009, tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskevista käytäntesäännöistä ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2299/89 kumoamisesta. Sovellettavat säännökset ovat 1–18 artikla ja liitteet I ja II.

Edellä esitetyt määrittävät keskeiset siviili-ilmailuun sovellettavat Euroopan parlamentin ja neuvoston säädökset. Nämä liittyvät Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualuetta koskevan sopimuksen 4 artiklaan (Lentoyhtiöiden vaatimustenmukaisuutta, omistusta ja määräysvaltaa koskevien viranomaiselvitysten vastavuoroinen tunnustaminen), 5 artiklaan (Lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen), 6 artiklaan (Investoinnit), 8 artiklaan (Kilpailuympäristö), 9 artiklaan (Kaupalliset mahdollisuudet), 10 artiklaan (tulleja koskevat vapautukset) 11 artiklaan (Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käytöstä perittävät maksut), 12 artiklaan (Hinnoittelu), 13 artiklaan (Tilastot), 14 artiklaan (Lentoturvallisuus), 15 artiklaan (Ilmailun turvaaminen), 16 artiklaan (Ilma liikenteen hallinta), 17 artiklaan (Ympäristö), 18 artiklaan (Kuluttajansuoja), 19 artiklaan (Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät) ja 20 artiklaan (Sosiaaliset näkökohdat). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten nojalla on lisäksi annettu yksityiskohtaisempia komission täytäntöönpanoasetuksia, jotka julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

4.2 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Euroopan unionin näkökulmasta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualuetta koskeva sopimus on sekasopimus. Sekasopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Sekasopimuksen määräykset voivat olla sekä yksinomaan unionin toimivaltaan kuuluvia, yksinomaan jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvia tai jaet-

tuun toimivaltaan kuuluvia. Eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske perustuslain tulkintakäytännön mukaan sekasopimusten unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä (PeVL 6/2001 vp). Näin ollen eduskunta hyväksyy sopimuksen perustuslain 94 §:n mukaisesti vain niiltä osin kuin pöytäkirjan määräykset ovat Suomen toimivallassa.

Sopimuksessa ei ole määräyksiä siitä, miten toimivalta unionin ja jäsenvaltioiden kesken jakautuu. EU-lainsäädännön myötä unionin toimivalta lentoliikenneasioissa on käynyt varsin laajaksi. Valtaosa lentoliikennettä koskevasta lainsäädännöstä on annettu unionin asetuksina. Siltä osin kuin on annettu EU-asetuksia, on jäsenvaltioiden kansallinen toimivalta rajautunut lähinnä siihen kuinka jäsenvaltio järjestää asetusten kulloinkin edellyttämät julkiset hallintotohtävät.

Sopimusmääräykset on luettava lainsäädännön alaan kuuluviksi, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa valitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Sillä onko määräys ristiriidassa tai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa ei ole merkitystä (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Seuraavassa käsitellään Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueita koskevan sopimuksen artikloja siltä osin kuin ne hallituksen käsityksen mukaan kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 1 artiklassa on määritelty sopimuksessa käytetyt käsitteet. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määritelmät kuuluvat perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Sopimuksen 1 artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 2 artikla sisältää liikenneoikeuksien myöntämistä koskevat määräykset.

Liikenneoikeuksia koskevissa määräyksissä määrätään yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 3 artiklassa määrätään lupien myöntämisestä. Liikennöintilupien myöntämisestä ja peruuttamisesta säädetään ilmailulain 8 luvussa. Artiklan määräykset ovat Suomen toimivallassa ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 7 artiklassa määrätään lakien ja määräysten noudattamisesta. Artiklassa määrätään yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 10 artiklassa määrätään veroja, tulleja ja maksuja koskevista vapautuksista. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion veroista ja maksuista säädetään lailla. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan siltä osin kuin siinä määrätään veroista ja maksuista.

Sopimuksen 11 artiklassa määrätään lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käytöstä perittävien maksujen asettamista koskevista periaatteista ja menettelyistä. Lentoasemamaksuista säädetään laissa lentoasemaverkosta ja -maksuista (210/2011). Lentoliikenteen valvontamaksusta säädetään laissa lentoliikenteen valvontamaksusta (1249/2005). Liikenteen turvallisuusvirastolle on asetettu lennonvarmistusmaksujen valvontavastuu ilmailulain 123§:ssä. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 23 artikla koskee sitovaa rii-danratkaisumenettelyä (PeVL 31/2001 vp, HE 84/2001 vp). Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön näin ollen alaan.

4.3 Käsittelyjärjestys

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueita koskeva sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimuksen 26 artiklassa delegoidaan sopimuksen liitteiden muuttamistoimivaltaa sekakomitealle. Artikla ei vaikuta Suomen täysivaltaisuuteen, koska sekakomitea tekee so-

pimuksen 22 artiklan 2 kohdan mukaisesti päätöksensä yksimielisesti ja muutokset tulevat artiklan mukaan kuitenkin voimaan kun molempien osapuolten sisäiset menettelyt on saatu päätökseen. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan siten hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön mukaisesti tavallisen lain säätämisenjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueita koskevan Brysselissä 2 päivänä joulukuuta 2010 tehdyn sopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueetta koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueetta koskevan Brysselissä 2 päivänä joulukuuta 2010 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.
Valtioneuvoston asetuksella voidaan sääntää, että tätä lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Liikenne- ja kuntaministeri *Paula Risikko*

Sopimusteksti

**Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Georgian yhteistä ilmailualueetta koskeva
sopimus**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,
BULGARIAN TASAVALTA,
TŠEKIN TASAVALTA,
TANSKAN KUNINGASKUNTA,
SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
VIRON TASAVALTA,
IRLANTI,
HELLEENIEN TASAVALTA,
ESPANJAN KUNINGASKUNTA,
RANSKAN TASAVALTA,
ITALIAN TASAVALTA,
KYPROKSEN TASAVALTA,
LATVIAN TASAVALTA,
LIETTUAN TASAVALTA,
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
UNKARIN TASAVALTA,
MALTA,
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,
ITÄVALLAN TASAVALTA,
PUOLAN TASAVALTA,
PORTUGALIN TASAVALTA,
ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

jotka ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen osapuolia, jäljempänä "jäsenvaltiot" ja

EUROOPAN UNIONI sekä

GEORGIA, jäljempänä "Georgia", jotka

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Georgian kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen, joka tehtiin Luxemburgissa 22 päivänä huhtikuuta 1996,

HALUAVAT luoda yhteisen ilmailualueen (Common Aviation Area, CAA), joka perustuu osapuolten vastavuoroiseen pääsyyn toistensa lentoliikennemarkkinoille, joilla vallitsevat tasapuoliset kilpailuedellytykset ja joilla noudatetaan samoja sääntöjä muun muassa lentoturvallisuuden, ilmailun turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, sosiaalisten näkökohtien ja ympäristövaatimusten alalla,

HALUAVAT helpottaa lentoliikennemahdollisuuksien laajenemista esimerkiksi kehittämällä lentoliikenneverkostoja, jotka vastaavat matkustajien ja rahdinantajien tarpeisiin saada tarkoituksenmukaisia lentoliikennepalveluja,

TUNNUSTAVAT lentoliikenteen merkityksen kaupankäynnin, matkailun ja investointien edistämisessä,

OTTAVAT HUOMIOON Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 allekirjoitettavaksi avatun kansainvälistä siviili-ilmailua koskevan yleissopimuksen,

OVAT YHTÄ MIELTÄ siitä, että CAA-säännöt on tarkoituksenmukaista perustaa Euroopan unionissa voimassa olevaan asiaa koskevaan lainsäädäntöön, joka on esitetty tämän sopimuksen liitteessä III,

TUNNUSTAVAT, että noudattamalla CAA-sääntöjä täysimääräisesti osapuolet voivat saada niistä täyden hyödyn, mukaan luettuina markkinoille pääsyn avaaminen ja mahdollisimman suuren hyödyn turvaaminen molempien osapuolten kuluttajille, alan teollisuudelle ja työteki-jöille,

TUNNUSTAVAT, että CAA:n perustaminen ja sen sääntöjen täytäntöönpano ei onnistu ilman siirtymäjärjestelyjä,

TUNNUSTAVAT riittävän avun merkityksen tässä suhteessa,

HALUAVAT mahdollistaa sen, että lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota matkustajille ja rahdinantajille kilpailukykyisiä hintoja ja palveluja avoimilla markkinoilla,

HALUAVAT, että lentoliikenteen kaikki sektorit, mukaan luettuina lentoyhtiöiden työntekijät, hyötyvät markkinoiden vapauttamista koskevasta sopimuksesta,

HALUAVAT varmistaa, että kansainvälinen lentoliikenne on mahdollisimman turvallista ja turvattua ja vahvistavat uudelleen olevansa erityisen huolissaan ilma-aluksiin kohdistuvista teoista tai niiden uhista, jotka vaarantavat ihmisten tai omaisuuden turvallisuuden ja vaikuttavat kielteisesti lentoliikenteeseen sekä heikentävät yleisön luottamusta siviili-ilmailun turvallisuuteen,

HALUAVAT varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset lentoliikenteen harjoittajille, jotta niillä on oikeudenmukaiset ja yhtäläiset mahdollisuudet tarjota sovittuja lentoliikennepalveluja,

TUNNUSTAVAT, että tuet voivat vaikuttaa kielteisesti lentoliikenteen harjoittajien kilpailuun ja voivat vaarantaa tämän sopimuksen perustavoitteiden saavuttamisen,

VAHVISTAVAT ympäristönsuojelun merkityksen kehitettäessä kansainvälistä ilmailupoliittikkaa ja pantaessa sitä täytäntöön sekä tunnustavat itsenäisten valtioiden oikeuden ryhtyä tässä asiassa asiaankuuluviin toimenpiteisiin,

OTTAVAT HUOMIOON kuluttajansuojan, mukaan luettuna Montrealissa 28 päivänä toukokuuta 1999 tehdyn tiettyjen kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä tehdyn yleissopimuksen mukaisen suojan, tärkeyden,

AIKOVAT toimia voimassaolevilla lentoliikennesopimuksilla luodun kehysten pohjalta tavoitteena avata markkinoille pääsy ja turvata mahdollisimman suuri hyöty molempien osapuolten kuluttajille, lentoliikenteen harjoittajille, työntekijöille ja yhteisöille,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 artikla

Määritelmät

Ellei toisin mainita, tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

1) "sovitulla lentoliikennepalvelulla" ja "määrätyllä reitillä" tämän sopimuksen 2 artiklan (Oikeuksien myöntäminen) ja liitteen I mukaista kansainvälistä lentoliikennettä;

2) "sopimuksella" tätä sopimusta, sen liitteitä ja kaikkia niihin tehtyjä muutoksia;

3) "lentoliikenteellä" yleisölle tarjottua matkustajien, matkatavaroiden, rahdin ja postin kuljettamista lentoteitse joko erikseen tai

yhdessä maksua tai muuta korvausta vastaan; epäselvien tapausten välttämiseksi tähän sisältyvät säännölliset ja epäsäännölliset (tilausliikenne) lentokuljetukset sekä pelkän rahdin kuljetus;

4) "toimivaltaisilla viranomaisilla" valtion virastoja tai yksiköitä, jotka vastaavat tästä sopimuksesta johtuvien hallinnollisten tehtävien toteuttamisesta;

5) "vaatimustenmukaisuudella" sitä, kykeneekö lentoliikenteen harjoittaja harjoittamaan kansainvälistä lentoliikennettä eli onko sillä riittävä vakavaraisuus ja riittävästi johtamisosaaamista ja pystyykö se noudattamaan tällaisen liikenteen harjoittamista sääteleviä lakeja, määräyksiä ja vaatimuksia;

6) "kansalaisuudella" sitä, täyttääkö lentoliikenteen harjoittaja muun muassa omistusta, tosiasiallista määräysvaltaa ja päätoimipaikkaa koskevat vaatimukset;

7) "yleissopimuksella" Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 allekirjoitettavaksi avattua kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimusta, mukaan luettuina:

a) kaikki yleissopimuksen muutokset, jotka ovat tulleet voimaan yleissopimuksen 94 artiklan a kohdan mukaisesti ja jotka sekä Georgia että yksi tai useampi Euroopan unionin jäsenvaltio on ratifioinut, ja

b) kaikki yleissopimuksen 90 artiklan mukaisesti hyväksytyt yleissopimuksen liitteet tai liitteiden muutokset sillä edellytyksellä, että liite tai muutos on voimassa sekä Georgiassa että käsiteltävänä olevan kysymyksen kannalta asiaan liittyvässä yhdessä tai useammassa Euroopan unionin jäsenvaltiossa;

8) "viidennen vapauden liikenneoikeudella" yhden valtion ("myöntävä valtio") toisen valtion ("vastaanottava valtio") lentoliikenteen harjoittajille myöntämää oikeutta tai etuoikeutta tarjota kansainvälisiä lentoliikennepalveluja myöntävän valtion alueen ja jonkin kolmannen valtion alueen välillä sillä edellytyksellä, että tällaisten reittien lähtö- tai päätepiste sijaitsee vastaanottavan valtion alueella;

9) "täydellä korvauksella" korvausta annetuista palveluista mukaan luettuina kohtuulliset hallinnolliset yleiskulut ja tilanteen sitä edellyttäessä kaikki sellaiset maksut, joita peritään ympäristökustannusten kompensoimiseksi ja joita sovelletaan kansallisuudesta riippumatta;

10) "kansainvälisellä lentoliikenteellä" lentoliikennettä useamman kuin yhden valtion alueen yläpuolella sijaitsevassa ilmatilassa;

11) "ECAA-sopimuksella" Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden, Albanian tasavallan, Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian ta-

savallan, entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian, Islannin tasavallan, Kroatian tasavallan, Montenegron tasavallan, Norjan kuningaskunnan, Romanian, Serbian tasavallan ja Yhdistyneiden kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation [1] monenvälisestä sopimusta Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamisesta;

12) "Euromed-maalla" Euroopan naapuruuspolitiikkaan osallistuvia Välimeren maita (jotka sopimuksen allekirjoitusajankohtana olivat Algeria, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Libya, Marokko, Palestiinalaisalue, Syyria, Tunisia ja Turkki);

13) "kansalaisilla" kaikkia fyysisiä henkilöitä, jotka Georgian osalta ovat kansalaisia Georgian lakien mukaan tai jotka Euroopan unionin osalta ovat kansalaisia jonkin jäsenvaltion lakien mukaan, tai oikeushenkilöitä, sikäli kuin oikeushenkilön kyseessä ollessa siinä tosiasiallista määräysvaltaa harjoittavat joko suoraan tai osake-enemmistön kautta fyysiset henkilöt, jotka Georgian osalta ovat Georgian kansalaisia, tai fyysiset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka Euroopan unionin osalta ovat jonkin jäsenvaltion tai jonkin liitteessä IV luetellun kolmannen maan kansalaisia;

14) "liikenneluvilla" Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa asiaa koskevan voimassa olevan EU-lainsäädännön nojalla annettuja liikennelupia ja mitä tahansa muita asiaan liittyviä asiakirjoja tai todistuksia ja Georgian liikennelupien tapauksessa asiaa koskevan voimassa olevan Georgian lainsäädännön mukaisesti annettuja todistuksia tai lupia;

15) "osapuolilla" Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita, kunkin toimivallan mukaisesti (eurooppalainen osapuoli), ja Georgiaa (georgialainen osapuoli);

16) "hinnalla"

i) "lentohintoja", jotka maksetaan lentoliikenteen harjoittajille tai heidän edustajilleen taikka muille lipunmyyjille matkustajien ja matkatavaroiden kuljettamisesta lentoliiken-

teessä, sekä edellytyksiä, joilla kyseisiä hintoja sovelletaan, mukaan luettuina edustajapalvelujen ja muiden lisäpalvelujen palkkiot ja ehdot; ja

ii) "kuljetusmaksuja", jotka maksetaan rahdin kuljettamisesta, sekä edellytyksiä, joilla kyseisiä hintoja sovelletaan, mukaan luettuina edustajapalvelujen ja muiden lisäpalvelujen palkkiot ja ehdot.

Tämä määritelmä kattaa tarvittaessa kansainväliseen lentoliikenteeseen liittyvät pintakuljetukset sekä niihin sovellettavat ehdot.

17) "päätoimipaikalla" lentoliikenteen harjoittajan pääkonttoria tai rekisteröityä toimipaikkaa sen osapuolen alueella, jossa lentoliikenteen harjoittajan keskeiset taloudelliset toiminnot ja lentotoiminnan valvonta, jatkuvan lentokelpoisuuden hallinta mukaan luetuna, tapahtuvat;

18) "julkisen palvelun velvoitteella" lentoliikenteen harjoittajille asetettua velvoitetta, jolla pyritään varmistamaan, että säännöllinen lentoliikenne määrätyllä reitillä täyttää sellaiset jatkuvuutta, säännöllisyyttä, hinnoittelua tai vähimmäiskapasiteettia koskevat vahvistetut vähimmäisvaatimukset, joita liikenteenharjoittajat eivät täyttäisi, jos ne ottaisivat huomioon yksinomaan kaupalliset etunsa. Osapuoli voi maksaa kyseisille lentoliikenteen harjoittajille korvausta julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä;

19) "tuilla" kaikkea viranomaisten, paikallisen organisaation tai muun julkisen organisaation myöntämää rahoitusta esimerkiksi silloin, kun

a) hallituksen, alueellisen elimen tai muun julkisen organisaation käytäntö käsittää varojen suoran siirron, esimerkiksi avustuksina, lainoina tai pääomasijoituksena, mahdollisen varojen suoran siirron yritykselle taikka yrityksen vastuiden, kuten lainatakausten, pääomalisäysten, omistuksen, konkurssisuojan tai vakuutuksen vastattavaksi ottamisen;

b) saatavasta, joka on hallitukselle, alueelliselle elimelle tai muulle julkiselle organi-

saatiolle kuuluva tulo, luovutaan, sitä ei kanneta tai sitä pienennetään perusteettomasti;

c) hallitus, alueellinen elin tai muu julkinen organisaatio antaa käyttöön muita kuin yleiseen infrastruktuuriin kuuluvia tavaroita tai palveluita tai ostaa tavaroita tai palveluita; tai

d) hallitus, alueellinen elin tai muu julkinen organisaatio suorittaa maksuja rahoitusmekanismiin tai valtuuttaa tai ohjaa yksityisen tahon vastaamaan yhdestä tai useammasta a, b tai c alakohdassa kuvatusta tavanomaisesti julkiselle viranomaiselle kuuluvasta tehtävästä, joka ei tosiasiallisesti eroa julkisten viranomaisten tavanomaisesti noudattamasta käytännöstä;

ja sitä kautta annetaan etua.

20) "SESAR-hankkeella" yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan teknistä toteutusta, johon sisältyy uuden sukupolven ilmaliikenteen hallintajärjestelmien koordinoitu ja ajallisesti yhteensovitettu tutkimus, kehittäminen ja käyttöönotto;

21) "alueella" Georgian osalta maa-alueita ja niihin liittyviä aluevesiä, jotka ovat sen alaisuudessa suvereniteetin, suvereniteetin, suojeluksen tai mandaatin nojalla, sekä Euroopan unionin osalta maa-alueita (mannermaata ja saaria), sisävesiä ja aluemerisiä, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta, mainituissa sopimuksissa tai ne korvaavassa oikeudellisessa välineessä säädettyjen edellytysten mukaisesti. Tämän sopimuksen soveltamisella Gibraltarin lentoasemaan ei katsota olevan vaikutusta Espanjan kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudelliseen asemaan sen alueen suvereniteettia koskevassa riidassa, jolla kyseinen lentoasema sijaitsee, eikä Gibraltarin lentoaseman jättämiseen edelleen jäsenvaltioiden välillä 18 päivänä syyskuuta 2006 voimassa olleiden EU:n ilmailualan toimenpiteiden ulkopuolelle Cordobassa 18 päivänä syyskuuta 2006 annetun Gibraltarin lentoasemaa koskevan ministereiden julkilausuman mukaisesti;

22) "liikennemaksulla" lentoliikenteen harjoittajilta perittäviä maksuja lentoasemien laitteiden ja palvelujen käytöstä sekä lentoasemien ympäristönsuojeluun, lennonvarmistukseen tai lentoliikenteen turvaamiseen liittyvien laitteiden tai palvelujen käytöstä, oheispalvelut ja -laitteet mukaan luettuina.

I OSASTO

TALOUDELLISET MÄÄRÄYKSET

2 artikla

Oikeuksien myöntäminen

1. Kumpikin osapuoli myöntää toiselle osapuolelle liitteen I ja liitteen II mukaisesti seuraavat oikeudet, joiden mukaisesti kyseisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat harjoittaa kansainvälistä lentoliikennettä:

a) oikeus lentää laskeutumatta toisen osapuolen alueen yli;

b) oikeus laskeutua toisen osapuolen alueelle muussa tarkoituksessa kuin matkustajien, rahdin tai postin ottamiseksi tai jättämiseksi (ei-kaupalliset tarkoitukset);

c) kun tarjotaan sovittua lentoliikennepalvelua määrättyllä reitillä, oikeus laskeutua toisen osapuolen alueelle matkustajien, rahdin tai postin ottamiseksi tai jättämiseksi joko erikseen tai yhdessä; ja

d) muut tässä sopimuksessa vahvistetut oikeudet.

2. Tämän sopimuksen määräykset eivät missään tapauksessa oikeuta

a) Georgian lentoliikenteen harjoittajia ottamaan minkään EU:n jäsenvaltion alueella matkustajia, matkatavaroita, rahtia tai postia kuljetettavaksi korvausta tai maksua vastaan johonkin toiseen kohteeseen kyseisen jäsenvaltion alueella;

b) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajia ottamaan Georgian alueella matkus-

tajia, matkatavaroita, rahtia tai postia kuljetettavaksi korvausta tai maksua vastaan johonkin toiseen kohteeseen Georgian alueella.

3 artikla

Lupien myöntäminen

1. Saatuaan toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalta liikennöintilupaa koskevan hakemuksen, osapuolen toimivaltaisten viranomaisten on myönnettävä asiaankuuluva lupa mahdollisimman pienellä menettelyihin liittyvällä viiveellä edellyttäen, että

a) Georgian lentoliikenteen harjoittajien osalta:

- lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka on Georgiassa ja sillä on Georgian sovellettavan lainsäädännön mukainen voimassa oleva liikennelupa; ja

- lentoliikenteen harjoittaja on Georgian jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen; ja

- ellei tämän sopimuksen 6 artiklassa (Investoinnit) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja on Georgian ja/tai Georgian kansalaisten omistuksessa ja tosiasiallisessa määräysvallassa joko suoraan tai osakeenemmistön kautta.

b) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien osalta:

- lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka on Euroopan unionin jäsenvaltion alueella Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti, ja sillä on voimassa oleva liikennelupa; ja

- lentoliikenteen harjoittaja on lentotoimintaluvan myöntämisestä vastaavan Euroopan unionin jäsenvaltion jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen ja asianomainen toimivaltainen viranomainen on selkeästi määritelty; ja

- ellei tämän sopimuksen 6 artiklassa (Investoinnit) toisin määrätä, lentoliikenteen

harjoittaja on jäsenvaltioiden ja/tai jäsenvaltioiden kansalaisten tai muiden liitteessä IV lueteltujen valtioiden ja/tai niiden kansalaisten omistuksessa joko suoraan tai osakeenemmistön kautta;

c) lentoliikenteen harjoittaja täyttää niihin lakeihin ja määräyksiin perustuvat ehdot, joita lentoliikenteen toiminnasta vastaava toimivaltainen viranomainen normaalisti soveltaa; ja

d) tämän sopimuksen 14 artiklan (Lentoturvallisuus) ja 15 artiklan (Ilmailun turvaaminen) määräykset täytetään ja niitä sovelletaan.

4 artikla

Lentoyhtiöiden vaatimustenmukaisuutta, omistusta ja määräysvaltaa koskevien viranomais selvitysten vastavuoroinen tunnustaminen

Saatuaan jonkin osapuolen lentoliikenteen harjoittajalta lupahakemuksen toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten on tunnustettava ensin mainitun osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kyseisestä lentoliikenteen harjoittajasta tekemät vaatimustenmukaisuutta ja/tai kansalaisuutta koskevat selvitykset, aivan kuin tällaiset selvitykset olisivat sen omien toimivaltaisten viranomaisten tekemiä, eivätkä ne saa tehdä asiassa muita lisäselvityksiä, kuin jäljempänä a ja b alakohdassa määrätään.

a) Jos saatuaan lentoliikenteen harjoittajalta lupahakemuksen tai annettuaan tällaisen luvan vastaanottavan osapuolen toimivaltaisilla viranomaisilla on erityinen syy epäillä, että toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten tekemästä selvityksestä huolimatta tämän sopimuksen 3 artiklassa (Lupien myöntäminen) asianmukaisten lupien myöntämiselle asetettuja ehtoja ei ole noudatettu, niiden on viipymättä ilmoitettava asiasta toisen osapuolen viranomaisille ja perusteltava epäilynsä. Tällaisessa tapauksessa kumpi tahansa osapuoli voi pyytää neuvotteluja, joihin voi osallistua asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten edustajia, ja/tai pyytää tämän epäi-

lyn kannalta merkityksellisiä lisätietoja. Näihin pyyntöihin on vastattava mahdollisimman nopeasti. Jos asiassa ei löydetä ratkaisua, kumpi tahansa osapuoli voi antaa sen tämän sopimuksen 22 artiklalla (Sekakomitea) perustetun sekakomitean ratkaistavaksi.

b) Tämä artikla ei koske selvityksiä, jotka liittyvät

- turvallisuustodistuksiin tai -lupiiin
- turvajärjestelyihin tai
- vakuutusturvaan.

5 artikla

Lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen

1. Kummankin osapuolen toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus evätä tai peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan liikennöintiluvat tai rajoittaa niitä taikka muulla tavoin rajoittaa sen toimintaa, jos

a) Georgian lentoliikenteen harjoittajien osalta:

- lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka ei ole Georgiassa ja sillä ei ole Georgian sovellettavan lainsäädännön mukaista voimassa olevaa liikennelupaa; tai

- lentoliikenteen harjoittaja ei ole Georgian jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen; tai

- ellei tämän sopimuksen 6 artiklassa (Investoinnit) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja ei ole Georgian ja/tai Georgian kansalaisten omistuksessa ja tosiasiallisessa määräysvallassa joko suoraan tai osakeenemmistön kautta.

b) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien osalta:

- lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion alu-

eella Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti, eikä sillä ole voimassa olevaa liikennelupaa; tai

- lentoliikenteen harjoittaja ei ole lentotoimintaluvan myöntämisestä vastaavan Euroopan unionin jäsenvaltion jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen tai toimivaltaista viranomaista ei ole selkeästi määritelty; tai

- ellei tämän sopimuksen 6 artiklassa (Investoinnit) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja ei ole jäsenvaltioiden ja/tai jäsenvaltioiden kansalaisten tai muiden liitteessä IV lueteltujen valtioiden ja/tai niiden kansalaisten omistuksessa ja tosiasiallisessa määräysvallassa joko suoraan tai osakeenemmistön kautta;

c) lentoliikenteen harjoittaja ei ole noudattanut tämän sopimuksen 7 artiklassa (Lakien ja määräysten noudattaminen) tarkoitettuja lakeja ja määräyksiä; tai

d) tämän sopimuksen 14 artiklan (Lentoturvallisuus) ja 15 artiklan (Ilmailun turvaaminen) määräyksiä ei ole täytetty tai niitä ei sovelleta; tai

e) jompikumpi osapuoli on tehnyt tämän sopimuksen 8 artiklan (Kilpailuympäristö) mukaisen selvityksen, jonka mukaan kilpailuympäristöä koskevia ehtoja ei ole täytetty.

2. Elleivät välittömät toimet ole tarpeen tämän artiklan 1 kohdan c ja d alakohdan määräysten rikkomisen lopettamiseksi, tässä artiklassa myönnettyjä oikeuksia voidaan käyttää vasta, kun toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kanssa on neuvoteltu.

3. Kumpikaan osapuoli ei käytä tässä artiklassa vahvistettuja oikeuksiaan evätäkseen, peruuttaakseen kokonaan tai tilapäisesti taikka rajoittaakseen jommankumman osapuolen lentoliikenteen harjoittajan liikennöintilupia tai muita lupia sillä perusteella, että kyseinen lentoliikenteen harjoittaja on yhden tai useamman ECAA-sopimuksen osapuolen tai sen kansalaisten omistuksessa ja/tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sillä edellytyksellä,

että tällaiset ECAA-sopimuksen osapuolet tarjoavat vastavuoroisen kohtelun.

6 artikla

Investoinnit

Tämän sopimuksen 3 artiklasta (Lupien myöntäminen) ja 5 artiklasta (Lupien epäminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) poiketen jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten osakeenemmistön hallinta tai tosiasiallinen määräysvalta Georgian lentoliikenteen harjoittajassa tai Georgian tai sen kansalaisten osakeenemmistön hallinta tai tosiasiallinen määräysvalta Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajassa on hyväksyttävä tällä sopimuksella perustetun sekakomitean tämän sopimuksen 22 artiklan (Sekakomitea) 2 kohdan mukaisesti ennalta tekemällä päätöksellä.

Päätöksessä on eriteltävä ehdot, jotka liittyvät sovittujen lentoliikennepalvelujen tarjoamiseen tämän sopimuksen mukaisesti, sekä ehdot, jotka liittyvät kolmansien maiden ja osapuolten välisiin lentoliikennepalveluihin. Näihin päätöksiin ei sovelleta tämän sopimuksen 22 artiklan (Sekakomitea) 8 kohdan määräyksiä.

7 artikla

Lakien ja määräysten noudattaminen

1. Kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajan ilma-alukset saapuvat toisen osapuolen alueelle, ovat siellä tai poistuvat sieltä, niiden on noudatettava niitä toisen osapuolen alueella voimassa olevia lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat lentoliikenteessä olevien ilma-alusten saapumista toisen osapuolen alueelle tai lähtöä sieltä sekä liikennöimistä ja lentämistä sen alueella.

2. Kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusten matkustajat, miehistö tai rahti saapuvat toisen osapuolen alueelle, ovat siellä tai poistuvat sieltä, niiden osalta on, joko niiden omasta toimesta tai toisen toimiesä niiden puolesta, noudatettava niitä toisen osapuolen alueella voimassa olevia lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat ilma-alusten matkustajien, miehistön tai rahdin saapumis-

ta toisen osapuolen alueelle tai lähtöä sieltä (mukaan luettuina maahantuloa, selvitystä, maahanmuuttoa, passeja, tulleja ja karanteneita koskevat määräykset tai postin osalta postisäännöt).

8 artikla

Kilpailuympäristö

1. Osapuolet tunnustavat yhteiseksi tavoitteekseen tarjota terveen kilpailuympäristön lentoliikenteen harjoittamiselle. Osapuolet toteavat, että lentoliikenteen harjoittajat harjoittavat tervettä kilpailua todennäköisimmin silloin, kun ne toimivat täysin kaupallisesti eivätkä saa valtion tukea.

2. Kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kielletty tämän sopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta sopimuksessa olevien erityismääräysten soveltamista.

3. Valtiontuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tiettyjä ilmailutuotteita tai -palveluita, on soveltumatonta tämän sopimuksen asianmukaisen toiminnan kannalta, jos se on omiaan vaikuttamaan osapuolten väliseen kauppaan ilmailualalla.

4. Tämän artiklan vastaisia käytäntöjä arvioidaan Euroopan unionissa sovellettavien kilpailusääntöjen, erityisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan, soveltamisesta johtuvien arviointiperusteiden sekä Euroopan unionin toimielinten käyttöön ottamien tulkintavälineiden perusteella.

5. Jos osapuoli katsoo toisen osapuolen alueella vallitsevan, erityisesti tuista johtuen, olosuhteita, jotka voivat haitata sen lentoliikenteen harjoittajien oikeudenmukaisia ja tasapuolisia kilpailumahdollisuuksia, se voi toimittaa huomionsa toiselle osapuolelle. Lisäksi se voi pyytää sekakomiteaa kokoontumaan tämän sopimuksen 22 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti. Nämä neuvottelut on järjestettävä 30 päivän kuluessa pyynnön tekemisestä. Ellei tyydyttävään sopimukseen päästä 30 päivän kuluessa neuvottelujen aloittamisesta, neuvotteluja pyytäneellä osapuolella on oikeus ryhtyä toimiin kieltäytyäkseen myöntämästä asianomaisille lentoliikenteen harjoittajille lupia tai peruuttaakseen luvat kokonaan tai tilapäisesti, rajoittaakseen niiden soveltamista tai asettaakseen niille aiheellisia ehtoja tämän sopimuksen 5 artiklan (Lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) mukaisesti.

6. Tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen toimien on oltava asianmukaisia ja oikeasuhteisia ja ne on rajoitettava kestoltaan ja soveltamisalaltaan välttämättömiin. Toimet on kohdistettava ainoastaan tässä artiklassa tarkoitetuista tuista tai olosuhteista hyötyviin lentoliikenteen harjoittajiin ja niiden toteuttaminen ei saa rajoittaa kummankaan osapuolen oikeutta ryhtyä tämän sopimuksen 24 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisiin toimiin.

7. Kumpikin osapuoli voi toisen osapuolen tekemän ilmoituksen jälkeen aloittaa keskustelut tähän artiklaan liittyvistä asioista toisen osapuolen alueella olevien vastuullisten julkisten tahojen kanssa, mukaan luettuina valtion tai alue- tai paikallishallinnon viranomaiset.

8. Tämän artiklan määräykset eivät rajoita osapuolten niitä lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat julkisen palvelun velvoitteita osapuolten alueilla.

9 artikla

Kaupalliset mahdollisuudet

Lentoliikenteen harjoittajan edustajat

1. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus perustaa toimistoja toisen osapuolen alueelle lentoliikennepalveluidensa ja niihin liittyvien toimintojensa edistämistä ja myyntiä varten.

2. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on toisen osapuolen maahantulo-, oleskelu- ja työlupiin liittyvien lakien ja määräysten mukaisesti oikeus kuljettaa toisen osapuolen alueelle ja ylläpitää siellä omaa lentoliikenteen harjoittamisen tukemiseen vaadittavaa johto-, myynti-, teknistä, toiminnallista ja muuta asiantuntijahenkilökuntaa.

Maahuolinta

3. a) Sanotun rajoittamatta jäljempänä olevan b alakohdan soveltamista, kullakin lentoliikenteen harjoittajalla on toisen osapuolen alueella maahuolinnan osalta:

i) oikeus hoitaa itse oma maahuolintansa ("omahuolinta") tai vaihtoehtoisesti

ii) oikeus valita palveluntarjoaja sellaisten kilpailevien maapalvelua kokonaisuudessaan tai osittain tarjoavien yritysten joukosta, joilla on pääsy markkinoille kummankin osapuolen lakien ja määräysten mukaisesti, ja jos tällaisia palveluntarjoajia on markkinoilla.

b) Matkatavaran käsittely, asematasopalvelut, polttoaineen ja öljyn toimitus ja tietyt rahdin ja postin fyysiset käsittelytoimet terminaalin ja ilma-aluksen välillä kuuluvat maahuolintapalvelujen luokkiin, joiden osalta edellä olevan a alakohdan i ja ii alakohtien mukaisia oikeuksia voivat rajoittaa ainoastaan fyysiset ja toiminnalliset rajoitteet toisen osapuolen alueella sovellettavien lakien ja määräysten mukaisesti. Jos tällaiset rajoitukset estävät omahuolinnan ja jos maahuolintapalveluja tarjoavien yritysten välillä ei ole tehokasta kilpailua, tulee maahuolintapalvelujen olla saatavissa samoilla ja syrjimättömillä perusteilla kaikille lentoliikenteen harjoittajille, eivätkä palvelujen hinnat saa ylittää niiden täysiä kustannuksia, joihin kuuluu kohtuullinen tuotto poistojen jälkeen.

Myynti, paikalliset kulut ja varojen siirto

4. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittaja saa myydä lentokuljetuksia toisen osapuolen alueella suoraan ja/tai lentoliikenteen harjoittajan harkinnan mukaan nimeämiensä myyntiedustajien tai muiden asiamiesten tai internetin välityksellä. Kaikilla lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus myydä tällaisia lentokuljetuksia ja kaikilla henkilöillä on oikeus niitä ostaa alueen valuutalla tai muiden maiden vapaasti vaihdettavilla valuutoilla paikallisten valuuttasääntöjen mukaisesti.

5. Kaikilla lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus vaihtaa ja vaadittaessa lähettää toisen

osapuolen alueelta kotimaahansa, ja ellei se ole sovellettavien lakien ja asetusten vastaista, myös haluamaansa maahan tai maihin, paikallisia tuloja. Valuutan vaihto ja lähettäminen on luvallista ilman rajoituksia tai lähetysveroa käyttäen sitä vaihtokurssia, jota sovelletaan juokseviin rahasiirtoihin ja lähetyksiin sinä päivänä, jona lentoliikenteen harjoittaja tekee ensimmäisen lähettämistä koskevan hakemuksensa.

6. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus maksaa paikalliset kulunsa, mukaan luettuna polttoaineostot, toisen osapuolen alueella paikallisessa valuutasa. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat niin halutessaan maksaa tällaiset kustannukset toisen osapuolen alueella vapaasti vaihdettavissa valuutoissa paikallisten valuuttasääntöjen mukaisesti.

Yhteistyöjärjestelyt

7. Tässä sopimuksessa tarkoitettuja palveluja liikennöidessään tai tarjotessaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajat voivat osallistua yhteisiin markkinointijärjestelyihin, kuten kiintiövarauksia koskeviin sopimuksiin tai yhteisten reittitunnusten käyttöä koskeviin järjestelyihin,

a) osapuolten lentoliikenteen harjoittajien kanssa; ja

b) kolmansien maiden lentoliikenteen harjoittajien kanssa; ja

c) pintakuljetuksia (maa- ja vesikuljetukset) tarjoavien yritysten kanssa;

sillä edellytyksellä, että i) kaikilla näihin järjestelyihin osallistuvilla tahoilla on asianmukaiset reittioikeudet ja ii) järjestelyt ovat tällaisiin järjestelyihin tavanomaisesti sovellettavien turvallisuus- ja kilpailuvaatimusten mukaiset. Kun myydään matkustajakuljetusta, jossa eri yhtiöt käyttävät yhteisiä reittitunnuksia, ostajalle on myyntitilanteessa tai viimeistään ennen koneeseen nousua ilmoitettava, mitkä yhtiöt liikennöivät kutakin matkan osuutta.

8. a) Kun kyse on matkustajaliikenteestä, pintakuljetusta tarjoaviin yrityksiin ei sovelleta lentoliikennettä sääteleviä lakeja ja määräyksiä pelkästään sillä perusteella, että lentoliikenteen harjoittaja tarjoaa tätä pintakuljetusta omalla nimellään. Pintakuljetusten tarjoajien harkinnassa on päättää, osallistuvatko ne yhteistyöjärjestelyihin. Päättäessään tietyistä järjestelystä pintakuljetuksia tarjoavat yritykset voivat ottaa huomioon muun muassa kuluttajien edut, tekniset ja taloudelliset rajoitukset ja rajoitukset, jotka liittyvät tilaan ja kapasiteettiin.

b) Lisäksi sen estämättä, mitä muualla tässä sopimuksessa määrätään, molempien osapuolten lentoliikenteen harjoittajien ja välillisten rahtikuljetusten tarjoajien on rajoituksetta sallittava käyttää ilmakuljetusten yhteydessä mitä tahansa rahdin pintakuljetusta mihin tahansa kohteeseen tai mistä tahansa kohteista Georgian ja Euroopan unionin alueilla tai kolmansissa maissa, mukaan luettuina kuljetukset kaikille tullipalveluja tarjoaville lentoasemille ja lentoasemilta, ja tarvittaessa oikeus kuljettaa tullaamatonta rahtia voimassa olevien lakien ja määräysten mukaisesti. Lentoasemien tullipalvelujen tulee olla käytävissä tällaista rahtia varten riippumatta siitä, kuljetetaanko rahti pinta- vai lentokuljetuksena. Lentoliikenteen harjoittajat voivat katsoa parhaaksi suorittaa itse omat pintakuljetuksensa tai sopia niistä muiden pintakuljetusta harjoittavien yritysten kanssa, mukaan luettuina muiden lentoliikenteen harjoittajien tai lentorahtikuljetuksia epäsuorasti tarjoavien yritysten suorittamat pintakuljetukset. Tällaisia yhdistettyjä rahtikuljetuksia voidaan tarjota yhteen sekä ilma- että pintakuljetuksen käsittävään hintaan edellyttäen, että rahdinantaja ei johdeta harhaan tällaisen kuljetuksen suhteen.

Vuokraaminen

9. a) Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota sovittuja lentoliikennepalveluja käyttäen miltä tahansa lentoliikenteen harjoittajalta, myös kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajalta, vuokratua ilma-alusta ja miehistöä, sillä edellytyksellä, että kaikki tällaisiin järjestelyihin osal-

listuvat noudattavat niiden lakien ja määräysten mukaisia vaatimuksia, joita osapuolet tavanomaisesti soveltavat tällaisiin järjestelyihin.

b) Kumpikaan osapuoli ei vaadi, että kalustoaan vuokraavilla lentoliikenteen harjoittajilla on tämän sopimuksen mukaiset liikenneoikeudet.

c) Tilanteet, joissa Georgian lentoliikenteen harjoittaja vuokraa kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusta miehistöineen (ns. wet-leasing) tai joissa Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittaja vuokraa muun kuin liitteessä IV mainitun kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusta miehistöineen harjoittaakseen tämän sopimuksen mukaisia oikeuksiaan, on pidettävä poikkeusratkaisuina tai niillä on vastattava vain tilapäistarpeisiin. Tällaiseen ratkaisuun on saatava ennalta hyväksyntä kalustoa vuokralle ottavan lentoliikenteen harjoittajan liikenneluvan myöntäneeltä viranomaiselta ja toisen osapuolen toimivaltaiselta viranomaiselta.

Franchising ja tuotemerkit

10. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus tehdä kummankin osapuolen tai kolmansien maiden yhtiöiden, myös lentoyhtiöiden, kanssa franchising- ja tuotemerkkijärjestelyjä sillä edellytyksellä, että lentoliikenteen harjoittajilla on asianmukaiset luvat ja että järjestelyt ovat sellaisten lakien ja määräysten mukaiset, joita osapuolet tavanomaisesti soveltavat tällaisiin järjestelyihin; tämä koskee erityisesti määräyksiä, joissa edellytetään lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan julkistamista.

10 artikla

Tullit ja verot

1. Saapuessaan kansainvälisessä liikenteessä osapuolen alueelle toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajien ilma-alukset, niiden vakiovarusteet, poltto- ja voiteluaineet, tekniset kulutustarvikkeet, maalaitteet, varaosat

(mukaan lukien moottorit), ilma-alusten varastot (mukaan lukien mutta eivät ainoastaan elintarvikkeet, juomat ja alkoholi, tupakka ja muut tuotteet, jotka on tarkoitettu myytäväksi matkustajille tai heidän kulutettavakseen lennon aikana rajoitettuina määrinä) sekä muut tarvikkeet, jotka on tarkoitettu tai joita käytetään yksinomaan kansainvälisessä liikenteessä liikennöivän ilma-aluksen toimintaa tai huoltoa varten, ovat vastavuoroisuuden perusteella ja kyseisen osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti vapaat kaikista tuontirajoituksista, omaisuusveroista, tulleista, valmisteveroista ja muista sen kaltaisista korvauksista ja maksuista, joita a) Euroopan unioni tai kansalliset tai paikalliset viranomaiset asettavat ja b) jotka eivät perustu annettujen palvelujen kustannuksiin, edellyttäen, että nämä varusteet ja varastot pysyvät ilma-aluksessa.

2. Vastavuoroisuuden perusteella ja kyseisen osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista veroista, tulleista ja maksuista, lukuun ottamatta annetun palvelun kustannuksiin perustuvia maksuja, ovat vapautettuja myös seuraavat:

a) ilma-alukseen kohtuullisissa rajoissa otetut osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut ilma-aluksen varastot, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella;

b) osapuolen alueelle tuodut maalaitteet ja varaosat (mukaan lukien moottorit), jotka on tarkoitettu toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä liikenteessä käytettävän ilma-aluksen huoltoa tai korjausta varten;

c) osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut poltto- ja voiteluaineet ja tekniset kulu-
tustarvikkeet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos

suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella;

d) osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut, osapuolten tullilainsäädännön mukaiset painotuotteet, joita on otettu ilma-alukseen tarkoituksena käyttää niitä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella; ja

e) turvallisuus- ja turvalaitteet lentoasemilla tai rahtiterminaaleissa tapahtuvaa käyttöä varten.

3. Mahdollisista päinvastaisista määräyksistä riippumatta tämän sopimuksen määräykset eivät estä osapuolta määräämästä syrjimättömin perustein veroja, tulleja tai muita maksuja sen alueella toimitetulle polttoaineelle, jota käytetään sellaisen lentoliikenteen harjoittajan ilma-aluksessa, joka liikennöi kahden sen alueella sijaitsevan paikan välillä.

4. Tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tarvikkeista ja varastoista voidaan edellyttää, että ne pidetään asiaankuuluvien viranomaisten valvonnassa ja ettei niitä saa siirtää maksamatta asiaankuuluvia tulleja ja veroja.

5. Tässä artiklassa tarkoitettuja vapautuksia on sovellettava myös silloin, kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajat ovat tehneet sopimuksen toisen lentoliikenteen harjoittajan kanssa, jolle toinen osapuoli on myöntänyt vastaavat vapautukset, tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tarvikkeiden lainaamisesta tai siirtämisestä toisen osapuolen alueella.

6. Tämän sopimuksen määräykset eivät estä kumpaakaan osapuolta määräämästä veroja, tulleja tai maksuja tavaroille, jotka on myyty muuhun tarkoitukseen kuin matkustajien kulutettavaksi ilma-aluksessa liikennöitäessä niiden alueella kahden sellaisen koh-

teen välillä, joissa lentokoneeseen nouseminen tai siitä poistuminen on sallittua.

7. Osapuolen alueen kautta suorassa kauttakulussa olevat matkatavarat ja rahti vapautetaan veroista, tulleista ja muista samankaltaisista maksuista, jotka eivät perustu annettujen palvelujen kustannuksiin.

8. Osapuolen lentoliikenteen harjoittajan käyttämässä ilma-aluksessa olevia vakiovarusteita tai siellä tavallisesti säilytettäviä varusteita tai tarvikkeita saa purkaa toisen osapuolen alueella ainoastaan kyseisen alueen tulliviranomaisten luvalla. Tällaisessa tapauksessa nämä varusteet ja tarvikkeet voidaan asettaa mainittujen viranomaisten valvontaan siihen asti, kun ne viedään uudelleen maasta tai toimitetaan muulla tavoin pois tullimääräysten mukaisesti.

9. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta arvonlisäveroasioihin lukuun ottamatta tuonnista kannettavaa liikevaihtoveroa. Tämä sopimus ei vaikuta jonkin jäsenvaltion ja Georgian välillä voimassa olevien tulojen ja pääoman kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien yleissopimusten määräyksiin.

11 artikla

Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käytöstä perittävät maksut

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että käyttömaksut, joita sen maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset tai elimet voivat määrätä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajille lennonvarmistus- ja lennonjohtopalvelujen sekä lentoasemiin, ilmailun turvaamiseen ja muihin niihin liittyviin toimintoihin tarkoitettujen laitteiden ja palvelujen käytöstä, ovat oikeantasoisia ja kohtuullisia eivätkä perusteettoman syrjiviä ja jakautuvat tasaisesti käyttäjäryhmien kesken. Näissä maksuissa voidaan ottaa huomioon kaikki kustannukset, joita toimivaltaisille viranomaisille tai elimille aiheutuu tarvittavien lentoasema- ja turvalaitteiden ja -palvelujen tarjoamisesta kyseisellä lentoasemalla tai kyseisessä lentoasemajärjestelmässä, mutta niiden määrä ei saa

ylittää kyseisiä kustannuksia. Tällaisiin maksuihin voi sisältyä kohtuullinen tuotto poistojen jälkeen. Laitteita ja palveluja, joiden käytöstä peritään maksuja, on tarjottava tehokkaasti ja taloudellisesti. Kaikki tällaiset käyttömaksut toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalle on joka tapauksessa asetettava ehdoin, jotka eivät saa olla epäsuotuisampia kuin minkä tahansa muun lentoliikenteen harjoittajan saatavilla olevat suotuisimmat ehdot silloin, kun maksuja asetetaan.

2. Kumpikin osapuoli vaatii alueellaan toimivia toimivaltaisia viranomaisia tai elimiä neuvottelemaan laitteita ja palveluja käyttävien lentoliikenteen harjoittajien ja/tai niiden edustajien kanssa ja varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset ja elimet ja lentoliikenteen harjoittajat tai niiden edustajat vaihtavat keskenään tarvittavia tietoja maksujen kohtuullisuuden määrittämiseksi tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset tai elimet ilmoittavat käyttäjille kaikista käyttäjämaksujen muutosehdotuksista kohtuullisen hyvissä ajoin, jotta ne voivat ottaa käyttäjien mielipiteet huomioon, ennen kuin muutoksia tehdään.

3. Tämän sopimuksen 23 artiklan (Riitojen ratkaiseminen ja välimiesmenettely) mukaisissa riitojenratkaisumenettelyissä kummankaan osapuolen ei katsota rikkovan tämän artiklan määräyksiä, paitsi

a) jos se jättää tutkimatta kohtuullisessa ajassa toisen osapuolen valituksen kohteena olevan maksun tai käytännön, tai

b) jos se jättää tällaisen tutkinnan jälkeen ryhtymättä kaikkiin vallassaan oleviin toimenpiteisiin korjatakseen tämän artiklan määräysten vastaisen maksun tai toimenpiteen.

12 artikla

Hinnoittelu

1. Osapuolet antavat lentoliikenteen harjoittajien määrittellä hintansa vapaasti ja va-

paan ja oikeudenmukaisen kilpailun edellytyksillä.

2. Osapuolet eivät vaadi hintojen ilmoittamista.

3. Toimivaltaiset viranomaiset voivat olla yhteydessä toisiinsa keskustellakseen esimerkiksi, mutta ei yksinomaan, perusteettomilta, kohtuuttomilta, syrjiviltä tai tuetuilta vaikuttavista hinnoista.

13 artikla

Tilastot

1. Kumpikin osapuoli toimittaa toiselle osapuolelle kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti vaaditut tilastot sekä pyynnöstä muita saatavilla olevia tilastotietoja, joita voidaan kohtuudella tarvita lentoliikenteen harjoittamisen arviointiin.

2. Osapuolet tekevät tämän sopimuksen 22 artiklan (Sekakomitea) mukaisessa sekakomiteassa yhteistyötä, jolla helpotetaan niiden välistä tilastotietojen vaihtoa tämän sopimuksen mukaisten lentoliikennepalvelujen kehityksen seuraamiseksi.

II OSASTO

SÄÄNTELY-YHTEISTYÖ

14 artikla

Lentoturvallisuus

1. Ellei tämän sopimuksen liitteessä II vahvistetuista siirtymäsäännöistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa C osassa määriteltyä lentoturvallisuuslainsäädäntöä jäljempänä esitetyn ehdoin.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistakseen, että Georgia panee täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun lainsäädännön. Tätä varten Georgia osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen.

3. Osapuolet varmistavat, että sellaisille osapuolen rekisteröimille ilma-aluksille, joiden osalta epäillään, että ne eivät ole yleisso-

pimuksen mukaisesti vahvistettujen kansainvälisten lentoturvallisuusmääräysten mukaisia, ja jotka laskeutuvat toisen osapuolen alueella oleville kansainvälisen lentoliikenteen käytössä oleville lentoasemille, suoritetaan tämän toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten toimesta asematasotarkastuksia sekä sisällä aluksessa että sen ulkopuolella aluksen ja sen miehistön asiakirjojen asianmukaisuuden varmistamiseksi ja ilma-aluksen ja sen laitteiston silmämääräisesti havaittavan kunnan toteamiseksi.

4. Osapuolen toimivaltaiset viranomaiset voivat milloin tahansa pyytää neuvonpitoa toisen osapuolen soveltamista turvallisuusmääräyksistä.

5. Osapuolen toimivaltaiset viranomaiset ryhtyvät asiaankuuluviin ja välittömiin toimenpiteisiin havaitessaan, että ilma-alus, tuote tai toiminta

a) ei ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäismääräysten tai tämän sopimuksen liitteessä III olevassa C osassa määritellyn lainsäädännön mukainen, riippuen siitä, kumpaa sovelletaan, tai

b) herättää tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa tarkastuksessa tehtyjen huomioiden perusteella vakavia epäilyjä siitä, että ilma-alus tai sen toiminta eivät ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäismääräysten tai tämän sopimuksen liitteessä III olevassa C osassa määritellyn lainsäädännön mukaisia, riippuen siitä, kumpaa sovelletaan, tai

c) herättää vakavia epäilyjä siitä, että yleissopimuksen mukaisesti vahvistettuja vähimmäismääräyksiä tai tämän sopimuksen liitteessä III olevassa C osassa määriteltyä lainsäädäntöä, riippuen siitä, kumpaa sovelletaan, ei noudateta tai valvota tehokkaasti.

6. Ryhtyessään toimenpiteisiin 5 kohdan mukaisesti osapuolen toimivaltaisten viranomaisten on viipymättä ilmoitettava siitä toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille ja esitettävä perustelut näille toimille.

7. Jos tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä jatketaan siitä huolimatta, että ne eivät ole enää perusteltuja, kumpi tahansa osapuoli voi saattaa asian sekakomitean käsiteltäväksi.

15 artikla

Ilmailun turvaaminen

1. Ellei tämän sopimuksen liitteessä II vahvistetuista siirtymäsäännöistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa D osassa määriteltyä ilmailun turvaamista koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä jäljempänä esitetyin ehdoin.

2. Georgiassa voidaan tehdä Euroopan komission tarkastus tämän sopimuksen liitteessä III tarkoitettun ilmailun turvaamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti. Osapuolet perustavat tarvittavan mekanismin tällaisten turvatoimien tarkastusten tuloksia koskevaa tiedonvaihtoa varten.

3. Koska siviili-ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön turvallisuuden varmistaminen on kansainvälisten lentoliikennepalvelujen tarjoamisen ehdoton edellytys, osapuolet vahvistavat toisiaan koskevat velvoitteensa, joiden mukaan ne turvaavat siviili-ilmailun laittomilta teoilta, ja erityisesti velvoitteensa, jotka perustuvat yleissopimukseen, Tokiossa 14 päivänä syyskuuta 1963 allekirjoitettuun rikoksia ja eräitä muita tekoja ilma-aluksissa koskevaan yleissopimukseen, Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoitettuun ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 allekirjoitettuun siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 24 päivänä helmikuuta 1988 allekirjoitettuun kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevaan lisäpöytäkirjaan ja Montrealissa 1 päivänä maaliskuuta 1991 allekirjoitettuun yleissopimukseen muovailtavien räjähteiden merkitsemisestä tunnistamista varten, siltä osin kuin molemmat osapuolet ovat

näiden yleissopimusten osapuolia, sekä kaikkiin muihin siviili-ilmailun turvaamista koskeviin yleissopimuksiin ja pöytäkirjoihin, joiden osapuolia molemmat osapuolet ovat.

4. Osapuolet antavat pyynnöstä toisilleen kaikkea tarpeellista apua siviili-ilma-alusten laittoman haltuunoton ja muiden sellaisten laittomien tekojen torjumiseksi, jotka vaarantavat tällaisten ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön, lentoasemien ja lennonvarmistuksen turvallisuuden, sekä apua kaikkien muiden siviili-ilmailun turvaamiseen kohdistuvien uhkien torjumiseksi.

5. Osapuolet toimivat keskinäisissä suhteissaan ilmailun turvaamista koskevien Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) vahvistamien ja Chicagon yleissopimuksen liitteiksi otettujen standardien ja, siinä määrin kuin osapuolet niitä soveltavat, suositeltujen menettelytapojen mukaisesti, siltä osin kuin näitä ilmailun turvaamista koskevia määräyksiä voidaan soveltaa osapuoliin. Osapuolet vaativat, että niiden rekisterissä olevien ilma-alusten käyttäjät sekä sellaiset käyttäjät, joiden päätoimipaikka tai vakinainen kotipaikka on niiden alueella, ja niiden alueella olevien lentoasemien pitäjät toimivat kyseisten ilmailun turvaamista koskevien määräysten mukaisesti.

6. Osapuolet takaavat, että niiden alueella toteutetaan tehokkaita toimenpiteitä ilma-alusten suojaamiseksi sekä matkustajien ja heidän käsimatkatavaroidensa tarkastamiseksi ja asiaankuuluvien tarkastusten suorittamiseksi miehistölle, rahdille (ruumassa kuljetettavat matkatavarat mukaan luettuna) ja ilma-aluksen varastoille ennen ilma-alukseen nousamista tai sen kuormaamista sekä näiden tapahtumien aikana ja että kyseisiä toimenpiteitä mukautetaan lisääntyneisiin uhiin vastaamiseksi. Osapuolet suostuvat siihen, että niiden lentoliikenteen harjoittajien voidaan edellyttää noudattavan tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja toisen osapuolen soveltamia ilmailun turvaamista koskevia määräyksiä ilma-aluksen saapuessa kyseisen toisen osapuolen alueelle, ollessa siellä tai lähtiessä sieltä.

7. Kumpikin osapuoli myös reagoi myönteisesti kaikkiin toisen osapuolen pyyntöihin, jotka koskevat erityisen uhan torjumiseen liittyviä kohtuullisia erityisturvatoimia. Kumpikin osapuoli ilmoittaa etukäteen toiselle osapuolelle kaikista erityisturvatoimista, joita se aikoo ottaa käyttöön ja joilla voi olla merkittävä taloudellinen tai toiminnallinen vaikutus tämän sopimuksen mukaisiin lentoliikennepalveluihin, paitsi jos se ei ole kohtuudella mahdollista hätätilanteessa. Kumpi tahansa osapuoli voi pyytää sekakomiteaa kokoontumaan tämän sopimuksen 22 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti keskustelemaan tällaisista turvatoimista.

8. Kun siviili-ilma-alukseen kohdistuu tai sitä uhkaa laiton haltuunotto taikka ilma-aluksen turvallisuuteen, sen matkustajiin tai miehistöön, lentoasemiin tai lennonvarmistuslaitteisiin kohdistuu tai niitä uhkaa muu laiton teko, osapuolet auttavat toisiaan helpottamalla tiedonvälitystä ja toteuttamalla muita asianmukaisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on nopeasti ja turvallisesti lopettaa tällainen teko tai sen uhka.

9. Kumpikin osapuoli toteuttaa kaikki käytännössä toteutettavina pitämänsä toimenpiteet varmistaakseen, että ilma-alus, joka on otettu laittomasti haltuun tai joutunut jonkin muun laittoman teon kohteeksi ja on maassa osapuolen alueella, pidetään maassa, paitsi jos sen lähdön salliminen on välttämätöntä ihmishenkien suojelemiseksi. Tällaisista toimenpiteistä on päätettävä yhteisten neuvottelujen pohjalta aina, kun se on mahdollista.

10. Kun osapuolella on perusteltua syytä uskoa, että toinen osapuoli on poikennut tässä artiklassa määräytyistä ilmailun turvaamista koskevista määräyksistä, kyseinen osapuoli pyytää välittömiä neuvotteluja toisen osapuolen kanssa.

11. Sanotun rajoittamatta tämän sopimuksen 5 artiklan (Lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) soveltamista, todetaan, että ellei tyydyttävään sopimukseen päästä viidentoista (15) päivän kuluessa tällaisen pyynnön esittämisestä, osapuolella on oikeus kieltäytyä

myöntämästä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan tai harjoittajien liikennöintilupia, peruuttaa ne, rajoittaa niiden soveltamista tai asettaa niille ehtoja.

12. Välittömän ja poikkeuslaatuisen vaaratilanteen uhatessa osapuoli voi toteuttaa tilapäisiä toimenpiteitä, jo ennen kuin viisitoista (15) päivää on kulunut.

13. Kaikkien tämän artiklan 11 kohdan nojalla sovellettavien toimenpiteiden toteuttaminen on keskeytettävä, kun toinen osapuoli noudattaa täysimääräisesti tämän artiklan määräyksiä.

16 artikla

Ilmaliikenteen hallinta

1. Ellei tämän sopimuksen liitteessä II vahvistetuista siirtymäsäännöistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa B osassa määriteltyä lainsäädäntöä jäljempänä määrätyin ehdoin.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä ilmaliikenteen hallinnan alalla yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan laajentamiseksi Georgian alueelle, jotta Euroopassa voidaan parantaa nykyistä turvallisuustasoa ja ilmaliikenteen yleistä tehokkuustasoa, optimoida kapasiteetin käyttö, minimoida viivästykset ja parantaa ympäristönsuojelun tasoa. Tätä varten Georgia osallistuu tarkkailijana yhtenäisen ilmatilan komitean työhön tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen. Sekakomitea vastaa yhteistyön seurannasta ja helpottamisesta ilmaliikenteen hallinnan alalla.

3. Helpottaakseen yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevan lainsäädännön soveltamista alueellaan

a) Georgia toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet ilmaliikenteen hallintaan liittyvien institutionaalisten rakenteidensa mukauttamiseksi yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan, erityisesti varmistamalla, että asiaankuuluvat kansalliset valvontaelimet ovat vähintään

toiminnallisesti riippumattomia lennonvarmistuspalvelujen tarjoajista; ja

b) Euroopan unioni ottaa Georgia mukaan soveltuviin yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan liittyviin, lennonvarmistuspalveluja, ilmatilaa ja yhteentoimivuutta koskeviin toiminnallisiin aloitteisiin, erityisesti huomiomalla aikaisessa vaiheessa Georgian toimet toiminnallisten ilmatilan lohkojen perustamiseksi tai koordinoimalla SESAR-hanketta asiaankuuluvalla tavalla.

17 artikla

Ympäristö

1. Osapuolet tunnustavat, että ympäristönsuojelu on tärkeä osatekijä kehitettäessä ilmailupolitiikkaa ja pantaessa sitä täytäntöön. Osapuolet tunnustavat, että siviili-ilmailun ympäristövaikutusten rajoittamiseksi tarvitaan tehokkaita maailmanlaajuisia, alueellisia, kansallisia ja/tai paikallisia toimia.

2. Ellei tämän sopimuksen liitteessä II vahvistetuista siirtymäsäännöistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa E osassa määriteltyä lentoliikenteeseen liittyvää lainsäädäntöä.

3. Osapuolet toteavat, että on tärkeää toimia yhdessä ja tarkastella monenvälisissä keskusteluissa ilmailun vaikutuksia ympäristöön sekä varmistaa, että mahdolliset lieventävät toimenpiteet ovat täysin yhdenmukaisia tämän sopimuksen tavoitteiden kanssa.

4. Tämän sopimuksen määräysten ei katsota rajoittavan osapuolen toimivaltaisten viranomaisten valtuuksia ryhtyä kaikkiin asiaankuuluviin toimenpiteisiin lentoliikenteen ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai niiden käsittelemiseksi muulla tavoin, edellyttäen, että nämä toimenpiteet ovat täysin osapuolten kansainväliseen oikeuteen perustuvien oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisia ja niitä sovelletaan kansallisuudesta riippumatta.

18 artikla

Kuluttajansuoja

Ellei tämän sopimuksen liitteessä II olevis- ta siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa G osassa määriteltyä lentoliikenteeseen liittyvää lainsäädäntöä.

19 artikla

Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät

Ellei tämän sopimuksen liitteessä II olevis- ta siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa H osassa määriteltyä lentoliikenteeseen liittyvää lainsäädäntöä.

20 artikla

Sosiaaliset näkökohdat

Ellei tämän sopimuksen liitteessä II olevis- ta siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolten on noudatettava liitteessä III olevassa F osassa määriteltyä lentoliikenteeseen liittyvää lainsäädäntöä.

III OSASTO

INSTITUTIONAALISET JÄRJESTELLYT

21 artikla

Tulkinta ja soveltaminen

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat yleiset ja erityiset toimenpiteet varmistukseksi tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen ja pidättäytyvät toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

2. Osapuolet ovat omalla alueellaan vastuussa tämän sopimuksen ja erityisesti tämän sopimuksen liitteessä III lueteltujen lentoliikennettä koskevien asetusten ja direktiivien asianmukaisesta täytäntöönpanosta.

3. Kumpikin osapuoli antaa toiselle osapuolelle kaikki tarvittavat tiedot ja kaiken tarvittavan avun, jos kyseinen toinen osapuoli suorittaa tämän sopimuksen määräysten mahdollista rikkomista koskevaa tutkintaa sille tämän sopimuksen nojalla kuuluvan toimivallan mukaisesti.

4. Aina kun osapuolet toimivat niille tämän sopimuksen nojalla kuuluvan toimivallan mukaisesti asioissa, jotka ovat toisen osapuolen kannalta merkityksellisiä ja jotka koskevat toisen osapuolen viranomaisia tai sen yrityksiä, tämän toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille tiedotetaan asiasta ja niille annetaan mahdollisuus esittää huomautuksia ennen lopullisen päätöksen tekemistä.

5. Siltä osin kuin tämän sopimuksen määräykset ja tämän sopimuksen liitteessä III määriteltyjen säästöjen säännökset ovat asia-sisällöltään yhteneviä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen vastaavien sääntöjen ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen nojalla annettujen säästöjen kanssa, näitä määräyksiä ja säännöksiä tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa unionin tuomioistuimen ja Euroopan komission antamien asiaa koskevien tuomioiden ja päätösten mukaisesti.

22 artikla

Sekakomitea

1. Perustetaan osapuolten edustajista koostuva sekakomitea, jäljempänä "sekakomitea", joka vastaa tämän sopimuksen hallinnoinnista ja huolehtii sen asianmukaisesta täytäntöönpanosta. Tässä tarkoituksessa se antaa suosituksia ja tekee päätöksiä, jos tässä sopimuksessa nimenomaisesti niin määrätään.

2. Sekakomitean päätökset hyväksytään yksimielisesti, ja ne sitovat molempia osapuolia. Osapuolet panevat päätökset täytäntöön omien sääntöjensä mukaisesti.

3. Sekakomitea vahvistaa päätöksellä oman työjärjestyksensä.

4. Sekakomitea kokoontuu tarpeen mukaan. Kumpikin osapuoli voi pyytää kokouksen koolle kutsumista.

5. Osapuoli voi myös pyytää sekakomitean koolle kutsumista tämän sopimuksen tulkitaan tai soveltamiseen liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi. Tällainen kokous on järjestettävä mahdollisimman pian, mutta viimeistään kahden kuukauden kuluttua pyynnön esittämisestä, elleivät osapuolet toisin sovi.

6. Sopimuksen moitteettoman täytäntöönpanon varmistamiseksi osapuolet vaihtavat tietoja ja neuvottelevat sekakomiteassa kumman tahansa osapuolen pyynnöstä.

7. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole pannut sekakomitean päätöstä asianmukaisesti täytäntöön, ensin mainittu voi pyytää, että asiaa käsitellään sekakomiteassa. Jos sekakomitea ei pääse asiassa ratkaisuun kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asia on annettu sen käsiteltäväksi, pyynnön esittänyt osapuoli voi toteuttaa tämän sopimuksen 24 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisia suojatoimenpiteitä.

8. Jos sekakomitea ei tee päätöstä asiasta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun asia on annettu sen käsiteltäväksi, osapuolet voivat toteuttaa tämän sopimuksen 24 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisia tilapäisiä suojatoimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 kohdan soveltamista.

9. Tämän sopimuksen 6 artiklan (Investoinnit) mukaisesti sekakomiteassa käsitellään kysymyksiä, jotka liittyvät osapuolten lentoliikenteen harjoittajien osake-enemmistön hallintaan vaikuttaviin kahdenvälisiin investointeihin tai muutoksiin lentoliikenteen harjoittajien tosiasiallisessa määräysvallassa.

10. Sekakomitea kehittää myös yhteistyötä

a) edistämällä asiantuntijatason tietojenvaihtoa uusista lainsäädäntöaloitteista ja lainsäädännön kehittymisestä, mukaan luettuina

lentoturvallisuus, ilmailun turvaaminen, ympäristö, ilmailualan infrastruktuuri (mukaan luettuina lähtö- ja saapumisajat), kilpailuympäristö sekä kuluttajansuoja;

b) tarkastelemalla tämän sopimuksen mukaiseen lentoliikenteeseen vaikuttavia markkinaolosuhteita;

c) selvittämällä säännöllisesti tämän sopimuksen täytäntöönpanon aiheuttamia sosiaalisia vaikutuksia erityisesti työllisyyteen ja kehittämällä asianmukaisia toimintamalleja perusteltuihin huolenaiheisiin;

d) käsittelemällä tämän sopimuksen mahdollisia kehittämiskohteita, mukaan luettuina sopimuksen muutoksia koskevat suositukset;

e) sopimalla yksimielisesti menettelyjä koskevista ehdotuksista, toimintatavoista tai asiakirjoista, jotka liittyvät suoraan tämän sopimuksen toteutumiseen;

f) käsittelemällä ja kehittämällä teknistä avunantoa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla; ja

g) edistämällä yhteistyötä asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla.

23 artikla

Riitojen ratkaiseminen ja välimiesmenettely

1. Jos osapuolten kesken syntyy riitaa tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, ne pyrkivät ensisijaisesti ratkaisemaan riidan neuvottelemalla sekakomiteassa tämän sopimuksen 22 artiklan (Sekakomitea) 5 kohdan mukaisesti.

2. Kumpi tahansa osapuoli voi antaa kaikki erimielisyydet, jotka liittyvät tämän sopimuksen soveltamiseen tai tulkitsemiseen ja joita ei ole kyetty ratkaisemaan tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, kolmijäsenisen välimiespaneelin käsiteltäväksi seuraavien menettelyjen mukaisesti:

a) kumpikin osapuoli nimeää välimiehen kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut ilmoituksen välimiesmenettelyä koskevasta pyynnöstä, jonka toinen osapuoli on lähettänyt diplomaattiteitse; näiden kahden välimiehen olisi nimettävä kolmas välimies seuraavien kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa. Jos toinen osapuoli ei ole nimennyt välimiestä sovitun ajan kuluessa tai jos kolmatta välimiestä ei nimetä sovitun ajan kuluessa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää ICAOn neuvoston puheenjohtajaa nimeämään tarpeen mukaan joko välimiehen tai välimiehet;

b) edellä olevan a alakohdan mukaisesti nimetyn kolmannen välimiehen tulisi olla kolmannen maan kansalainen ja hänen pitäisi toimia välimiespaneelin puheenjohtajana;

c) välimiespaneeli sopii omasta työjärjestyksestään; ja

d) jollei välimiespaneelin lopullisesta päätöksestä muuta johdu, välimiesmenettelyyn liittyvät kustannukset jaetaan tasapuolisesti osapuolten kesken.

3. Välimiespaneeli voi yhden osapuolen pyynnöstä määrätä toisen osapuolen paneeman täytäntöön väliaikaisia korjaavia toimenpiteitä ennen välimiespaneelin lopullista päätöstä.

4. Kaikki välimiespaneelin väliaikaiset ja lopulliset päätökset ovat osapuolia sitovia.

5. Jos osapuoli ei noudata välimiespaneelin tämän artiklan mukaisesti tekemää päätöstä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa mainitun päätöksen tiedoksiantamisesta, toinen osapuoli voi kyseisen laiminlyönnin koko keston ajaksi peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti tämän sopimuksen nojalla sopimusta rikkovalle osapuolelle myönnettyt oikeudet tai etuoikeudet tai rajoittaa niitä.

24 artikla

Suojatoimenpiteet

1. Osapuolet toteuttavat kaikki tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet varmistaakseen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteidensa täyttämisen. Ne varmistavat, että tässä sopimuksessa asetetut tavoitteet saavutetaan.

2. Jos osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä tämän sopimuksen mukaisen velvoitteensa, se voi toteuttaa asianmukaiset suojatoimenpiteet. Suojatoimenpiteiden soveltamisala ja kesto on rajoitettava siihen, mikä on ehdottomasti tarpeen tilanteen korjaamiseksi tai tämän sopimuksen ylläpitämiseksi. Ensisijaisesti on käytettävä toimenpiteitä, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä tämän sopimuksen toteutumiselle.

3. Osapuoli, joka harkitsee suojatoimenpiteiden toteuttamista, ilmoittaa viipymättä asiasta sekakomitean välityksellä toiselle osapuolelle sekä antaa kaikki olennaiset tiedot asiasta.

4. Osapuolet aloittavat välittömästi neuvoteltut sekakomiteassa yhteisesti hyväksyttävissä olevan ratkaisun löytämiseksi.

5. Asianomainen osapuoli saa toteuttaa suojatoimenpiteitä vasta yhden kuukauden kuluttua tämän artiklan 3 kohdan mukaisen ilmoituksen päivämäärästä, jollei tämän artiklan 3 kohdan mukaista neuvottelumenettelyä ole saatu päätökseen ennen mainittua määräaikaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 3 artiklan (Lupien myöntäminen) d alakohdan, 5 artiklan (Lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) d alakohdan, 14 artiklan (Lentoturvallisuus) ja 15 artiklan (Ilmailun turvaaminen) soveltamista.

6. Asianomainen osapuolen ilmoittaa viipymättä toteutetuista toimenpiteistä sekakomitealle ja antaa kaikki olennaiset tiedot asiasta.

7. Kaikki tämän artiklan mukaisesti toteutetut toimenpiteet keskeytetään heti, kun rikkomukseen syyllistynyt osapuoli täyttää tämän sopimuksen määräykset.

25 artikla

Suhde muihin sopimuksiin

1. Tämän sopimuksen määräykset ovat ensisijaisia Georgian ja jäsenvaltioiden kahdenvälisten sopimusten vastaaviin määräyksiin nähden. Sellaisten näihin kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvien voimassa olevien liikenneoikeuksien käyttämistä, jotka eivät kuulu tämän sopimuksen soveltamisalaan, voidaan kuitenkin jatkaa sillä edellytyksellä, ettei jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten välillä esiinny syrjintää.

2. Osapuolet neuvottelevat kumman tahansa osapuolen pyynnöstä sekakomiteassa siitä, voiko sekakomitea suositella Georgian liittymistä ECAA-sopimukseen.

3. Jos osapuolet liittyvät johonkin monenväliseen sopimukseen tai hyväksyvät ICAOn tai jonkin muun kansainvälisen järjestön tekemän päätöksen, joka koskee tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä, ne ottavat asian esille sekakomiteassa sen selvittämiseksi, olisiko tätä sopimusta tarkistettava asian huomioon ottamiseksi.

26 artikla

Muutokset

1. Jos jompikumpi osapuoli haluaa muuttaa tämän sopimuksen määräyksiä, se ilmoittaa asiasta sekakomitealle, jotta se voi tehdä päätöksensä.

2. Sekakomitea voi toisen osapuolen ehdotuksesta ja tämän artiklan mukaisesti päättää muuttaa tämän sopimuksen liitteitä.

3. Tämän sopimuksen muutokset tulevat voimaan, kun molempien osapuolten sisäiset menettelyt on saatu päätökseen.

4. Tällä sopimuksella ei rajoiteta osapuolten oikeutta antaa yksipuolisesti uutta lainsäädäntöä tai muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöään lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä tämän sopimuksen liitteessä III

mainitulla alalla, edellyttäen, että tämä tapahtuu syrjimättömyyden periaatetta ja tämän sopimuksen määräyksiä noudattaen.

5. Jos jompikumpi osapuoli aikoo antaa uutta lainsäädäntöä tai muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöään lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä tämän sopimuksen liitteessä III mainitulla alalla, se ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Toisen osapuolen pyynnöstä asiasta voidaan keskustella sekakomiteassa.

6. Kumpikin osapuoli ilmoittaa säännöllisesti ja mahdollisimman pian toiselle osapuolelle uudesta lainsäädännöstä tai muutoksesta voimassa olevaan lainsäädäntönsä lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä tämän sopimuksen liitteessä III mainitulla alalla. Kumman tahansa osapuolen pyynnöstä sekakomitea järjestää tämän jälkeen kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa näkemysten vaihdon tällaisen uuden lainsäädännön tai muutoksen mahdollisista vaikutuksista sopimuksen asianmukaiseen toteutumiseen.

7. Tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetun näkemysten vaihdon jälkeen sekakomitea

a) tekee päätöksen, jolla tarkistetaan tämän sopimuksen liitettä III siten, että siihen sisällytetään, tarvittaessa vastavuoroisuutta noudattaen, kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos;

b) tekee päätöksen, jolla kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos katsotaan tämän sopimuksen mukaiseksi; tai

c) suosittelee muita kohtuullisessa ajassa toteutettavia toimenpiteitä, joilla varmistetaan tämän sopimuksen asianmukainen toteutuminen.

27 artikla

Voimassaolon päätyminen

Kumpikin osapuoli voi milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse toiselle osapuolelle päätöksestään irtisanoa tämä so-

pimus. Tällainen ilmoitus on toimitettava samanaikaisesti ICAO:lle ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristölle. Tämän sopimuksen voimassaolo lakkaa keskiyöllä (GMT) sen IATA:n liikennöintikauden päättyessä, joka oli käynnissä vuoden kuluttua sopimuksen irtisanomista koskevan ilmoituksen päiväyksestä, jollei irtisanomisilmoitusta peruuteta osapuolten sopimuksella ennen mainitun määräajan päättymistä.

28 artikla

Rekisteröinti Kansainvälisessä siviilimailujärjestössä ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä

Tämä sopimus ja sen muutokset rekisteröidään ICAO:ssa ja YK:n pääsihteeristössä

29 artikla

Väliaikainen soveltaminen ja voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan kuukauden kuluttua viimeisen sellaisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Tätä noottienvaihtoa varten Georgia toimittaa Euroopan unionille ja sen jäsenvaltioille osoitetun nootin Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle ja Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö toimittaa Georgialle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden nootin. Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden nootin on sisällettävä kunkin jäsenvaltion tiedonanto, jossa vahvistetaan, että jäsenvaltio on saattanut päätökseen tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt.

2. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 1 kohdassa määrätään, osapuolet sopivat soveltavansa tätä sopimusta väliaikaisesti, jollei osapuolten mahdollisista sisäisistä menettelyistä ja/tai kansallisesta lainsäädännöstä muuta johdu, sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona on päivätty viimeinen niistä nooteista, joilla osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen soveltamisen edellyttämien menettelyjen päätökseen saattamisesta.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Brysselissä toisena päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattakymmenen kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, latvian, liettuan, mallan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron ja georgian kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens het Vlaamse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
Cette signature engage également la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.
Diese Unterschrift bindet zugleich die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

På Kongeriget Danmarks vegne

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

Thar cheann Na hÉireann
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Pour le Grand-Duché de Luxembourg

A Magyar Köztársaság részéről

Għal Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейския съюз

Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Per l'Unione europea

Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről

Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu

Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

[1] Kesäkuun 10 päivänä 1999 hyväksytyn
YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman
1244 mukaisesti.

LIITE I

SOVITUT LENTOLIIKENNEPALVELUT JA MÄÄRÄTYT REITIT

1. Tähän liitteeseen sovelletaan tämän sopimuksen liitteessä II olevia siirtymämääräyksiä.
2. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajille oikeuden tarjota lentoliikennepalveluja seuraavilla reiteillä:
 - a) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajat: mikä tahansa paikka Euroopan unionissa – välillä oleva paikka Euromed-maissa, Euroopan yhteisen ilmailualueen maissa tai liitteessä IV luetelluissa maissa – mikä tahansa paikka Georgiassa – edelleen olevat paikat.
 - b) Georgian lentoliikenteen harjoittajat: mikä tahansa paikka Georgiassa – välillä oleva paikka Euromed-maissa, Euroopan yhteisen ilmailualueen maissa tai liitteessä IV luetelluissa maissa – mikä tahansa paikka Euroopan unionissa.
3. Tämän liitteen 2 kohdan mukaisesti harjoitettavien lentoliikennepalvelujen lähtö- tai päätepisteen on sijaittava Georgian lentoliikenteen harjoittajien tapauksessa Georgian alueella ja Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien osalta Euroopan unionissa.
4. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat valintansa mukaan joillakin tai kaikilla lennoillaan:
 - a) liikennöidä jompaankumpaan tai molempiin suuntiin;
 - b) yhdistää samaan lentoon eri lennonnumeroita;
 - c) liikennöidä missä yhdistelmässä ja missä järjestyksessä tahansa tämän liitteen 2 kohdassa tarkoitettuihin välillä oleviin paikkoihin ja edelleen oleviin paikkoihin sekä osapuolten alueilla oleviin paikkoihin;
 - d) jättää väliin minkä tahansa paikan tai mitkä tahansa paikat;
 - e) siirtää missä tahansa kohteessa ilma-aluksesta liikennettä toiseen ilma-alukseensa;
 - f) tehdä välilaskuja mihin tahansa paikkaan kummankin osapuolen alueella tai sen ulkopuolella;
 - g) harjoittaa kauttakululiikennettä toisen osapuolen alueen halki; ja
 - h) yhdistää liikennettä samaan ilma-alukseen riippumatta siitä, mistä tällainen liikenne on lähtöisin.
5. Kumpikin osapuoli antaa lentoliikenteen harjoittajien määritellä tarjoamansa kansainvälisen lentoliikenteen tiheys ja määrä markkinoilla vallitsevien kaupallisten näkökohtien perusteella. Tämän oikeuden mukaisesti kumpikaan osapuoli ei saa yksipuolisesti rajoittaa liikenteen määrää, tiheyttä tai palvelun säännöllisyyttä taikka toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajien käyttämien ilma-alusten tyyppiä tai tyyppejä muista kuin tullitoimintaan, teknisiin, operatiivisiin tai ympäristönäkökohtiin tai terveyden suojeluun liittyvistä syistä tai tämän sopimuksen 8 artiklan (Kilpailuympäristö) soveltamiseksi.
6. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat liikennöidä – myös yhteistunnuksin – mihin tahansa paikkaan sellaisessa kolmannessa maassa, joka ei sisälly määrättyihin reitteihin, sillä edellytyksellä, että ne eivät harjoita viidennen vapauden liikenneoikeuksia.

LIITE II

SIIRTYMÄMÄÄRÄYKSET

1. Euroopan unioni tekee arvion siitä, miten Georgia on pannut täytäntöön tämän sopimuksen liitteessä III tarkoitettun Euroopan unionin lentoliikennelainsäädännön kaikki säännökset ja soveltanut niitä, lukuun ottamatta tämän sopimuksen liitteessä III olevassa D osassa tarkoitettua ilmailun turvaamista koskevaa lainsäädäntöä, ja kyseinen arvio vahvistetaan sekakomitean päätöksellä. Arvio tehdään viimeistään kahden vuoden kuluttua siitä, kun sopimus on tullut voimaan.

2. Sen estämättä, mitä tämän sopimuksen liitteessä I määrätään, tässä sopimuksessa vahvistettuihin sovituihin lentoliikennepalveluihin ja määrättyihin reitteihin ei sisälly tämän sopimuksen tässä liitteessä II olevassa 1 kohdassa tarkoitettua päätöksen antopäivään asti oikeutta harjoittaa viidennen vapauden liikenneoikeuksia; tämä koskee myös Georgian lentoliikenteen harjoittajien toimintaa Euroopan yhteisön alueella sijaitsevien paikkojen välillä.

Kaikkia Georgian ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden kahdenvälisillä sopimuksilla myönnettyjä liikenneoikeuksia saa kuitenkin edelleen harjoittaa edellyttäen, että siihen ei liity kansallisuuteen perustuvaa syrjintää Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien välillä.

3. Euroopan unioni tekee arvion siitä, miten Georgia on pannut ilmailun turvaamista koskevan lainsäädännön täytäntöön, ja kyseinen arvio vahvistetaan sekakomitean päätöksellä. Arvio tehdään viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tämä sopimus on tullut voimaan. Sillä välin Georgia panee täytäntöön ECAC-asiakirjan 30.

4. Siirtymäkauden päättyessä tämän sopimuksen liitteessä III olevassa D osassa tarkoitettua ilmailun turvaamista koskevan lainsäädännön luottamukselliset osat annetaan Georgian asianmukaisten viranomaisten saataville, jos turvaamisen kannalta arkaluontoisten tietojen vaihtamisesta, EU:n luottamukselliset tiedot mukaan luettuina, päästään sopimukseen.

5. Georgian vähittäistä siirtymistä tämän sopimuksen liitteessä III tarkoitettua Euroopan unionin lentoliikennelainsäädännön täysimittaiseen soveltamiseen voidaan arvioida säännöllisesti. Arviot tekee Euroopan komissio yhteistyössä Georgian kanssa.

6. Georgia soveltaa tämän liitteen 1 kohdassa tarkoitettua päätöksen antopäivästä alkaen liikennelupien antamiseen sääntöjä, jotka vastaavat sisällöltään lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä 24 päivänä syyskuuta 2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 II luvussa olevia sääntöjä. Euroopan unionin toimivaltaiset viranomaiset soveltavat tämän sopimuksen 4 artiklan määräyksiä, jotka koskevat Georgian toimivaltaisten viranomaisten tekemien vaatimustenmukaisuutta ja/tai kansalaisuutta koskevien selvitysten vastavuoroista tunnustamista, siitä alkaen, kun sekakomitea on vahvistanut Georgian soveltavan täysimääräisesti liikennelupien myöntämistä koskevia sääntöjä.

7. Rajoittamatta sekakomiteassa tai 24 artiklan (Suojatoimenpiteet) nojalla tehtävän päätöksen soveltamista, sellaisten allekirjoituspäivänä Georgian rekisterissä olevien ja Georgian viranomaisvalvonnan alaisten käyttäjien ilma-alusten lentokelpoisuutta, joilla ei ole EASAn tämän sopimuksen liitteessä III olevassa C osassa tarkoitettua asiaa koskevan EU-lainsäädännön mukaisesti antamaa tyyppihyväksyntätodistusta, voidaan hallinnoida Georgian toimivaltaisten viranomaisten vastuulla Georgian sovellettavien kansallisten vaatimusten mukaisesti

a) tammikuun 1 päivään 2015 asti tiettyjen ainoastaan rahtiliikenteessä käytettävien ilma-alusten tapauksessa;

b) joulukuun 31 päivään 2019 asti tiettyjen sellaisten helikopterien ja kevyiden ja ultrakevyiden ilma-alusten osalta, joita käytetään esimerkiksi etsintä- ja pelastuspalvelussa, lentotyössä, koulutuksessa, avustus- ja maatalouslennoissa ja humanitaarisissa lennoissa niitä käytävien lentoliikenteen harjoittajien toimilupien mukaisesti. Tällaisilla ilma-aluksilla ei ole tämän sopimuksen mukaisesti myönnettyjä lisäoikeuksia sen jälkeen, kun tämän liitteen 1 kohdassa tarkoitettu päätös on annettu.

LIITE III

(Ajantasaistetaan säännöllisesti)

SIVIILI-ILMAILUUN SOVELLETTAVAT SÄÄNNÖT

Seuraavien säädösten "sovellettavia säännöksiä" sovelletaan tämän sopimuksen mukaisesti, ellei tässä liitteessä tai tämän sopimuksen liitteessä II (Siirtymämääräykset) muuta määrätä. Yksittäisiä säädöksiä koskevat erityiset mukautukset on tarvittaessa mainittu niiden jäljessä.

A. Markkinoille pääsy ja siihen liittyvät kysymykset

N:o 95/93

Neuvoston asetus (ETY) N:o 95/93, annettu 18 päivänä tammikuuta 1993, lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 894/2002, annettu 27 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1554/2003, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2003, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 793/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla ja 14 a artiklan 2 kohta

Sovellettaessa 12 artiklan 2 kohtaa tarkoitetaan ilmaisulla "komissio" ilmaisua "sekakomitea".

N:o 96/67

Neuvoston direktiivi 96/67/EY, annettu 15 päivänä lokakuuta 1996, pääsystä maahuollinnan markkinoille yhteisön lentoasemilla

Sovellettavat säännökset: 1–25 artikla ja liite

Sovellettaessa 10 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla "jäsenvaltiot" ilmaisua "Euroopan unionin jäsenvaltiot".

Sovellettaessa 20 artiklan 2 kohtaa tarkoitetaan ilmaisulla "komissio" ilmaisua "sekakomitea".

N:o 785/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 785/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista

Sovellettavat säännökset: 1–8 artikla ja 10 artiklan 2 kohta

N:o 2009/12

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/12/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2009, lentoasemamaksuista

Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla

B. Ilmaliikenteen hallinta

N:o 549/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 549/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamisen puitteista (puiteasetus)

Sovellettavat säännökset: 1–4 artikla, 6 artikla ja 9–14 artikla

N:o 550/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 550/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamisesta yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa (palveluntarjoanta-asetus)

Sovellettavat säännökset: 1–19 artikla, liitteet I ja II

N:o 551/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 551/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan organisoinnista ja käytöstä (ilmatila-asetus)

Sovellettavat säännökset: 1–11 artikla

N:o 552/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 552/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintaverkon yhteentoimivuudesta (yhteentoimivuusasetus)

Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla, liitteet I–V

N:o 2096/2005

Komission asetus (EY) N:o 2096/2005, annettu 20 päivänä joulukuuta 2005, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 1315/2007, annettu 8 päivänä marraskuuta 2007, ilmaliikenteen hallinnan turvallisuusvalvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 2096/2005 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 482/2008, annettu 30 päivänä toukokuuta 2008, lennonvarmistuspalvelujen tarjoajilta vaadittavasta ohjelmistojen turvallisuuden varmistusjärjestelmästä ja asetuksen (EY) N:o 2096/2005 liitteen II muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 668/2008, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2008, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2096/2005 liitteiden II–V muuttamisesta työmenetelmien ja toimintaohjeiden osalta

Sovellettavat säännökset: 1–9 artikla, liitteet I–V

N:o 2150/2005

Komission asetus (EY) N:o 2150/2005, annettu 23 päivänä joulukuuta 2005, ilmatilan joustavaa käyttöä koskevista yhteisistä säännöistä

N:o 2006/23

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/23/EY, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2006, yhteisön lennonjohtajan lupakirjasta

Sovellettavat säännökset: 1–16 artikla, 18, 19 ja 20 artikla ja liitteet I–IV

N:o 730/2006

Komission asetus (EY) N:o 730/2006, annettu 11 päivänä toukokuuta 2006, ilmatilan luokittelusta ja näkölentösääntöjen mukaisten lentojen sallimisesta lentopinnan 195 yläpuolella

N:o 1794/2006

Komission asetus (EY) N:o 1794/2006, annettu 6 päivänä joulukuuta 2006, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä

N:o 1033/2006

Komission asetus (EY) N:o 1033/2006, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2006, lentoa edeltävän vaiheen lentosuunnitelmia koskeviin menettelyihin liittyvistä vaatimuksista yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa varten

N:o 1032/2006

Komission asetus (EY) N:o 1032/2006, annettu 6 päivänä heinäkuuta 2006, lennonjohtoyksiköiden väliseen lentoja koskevien tietojen ilmoittamiseen, lentojen koordinointiin ja niiden siirtämiseen tarkoitettujen lentotietojen vaihdon automaattisten järjestelmien vaatimuksista

N:o 219/2007

Neuvoston asetus (EY) N:o 219/2007, annettu 27 päivänä helmikuuta 2007, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi

Sovellettavat säännökset: 1 artiklan 1–2 ja 5–7 kohta, 2–3 artikla, 4 artiklan 1 kohta, liite

N:o 633/2007

Komission asetus (EY) N:o 633/2007, annettu 7 päivänä kesäkuuta 2007, lennonjohtoyksiköiden välillä tapahtuvaan lentoja koskevien tietojen ilmoittamiseen, lentojen koordinointiin ja niiden siirtämiseen käytettävän lentotietosanomien siirtoyhteyskäytännön soveltamisvaatimuksista

Sovellettavat säännökset: 1–7 artikla, 8 artiklan toinen ja kolmas virke, liitteet I–IV

N:o 1265/2007

Komission asetus (EY) N:o 1265/2007, annettu 26 päivänä lokakuuta 2007, ilma-aluksen ja maa-aseman välisessä puheviestinnässä käytettävää kanavaväliä koskevista vaatimuksista yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa varten

Sovellettavat säännökset: 1–9 artikla, liitteet I–IV

N:o 1315/2007

Komission asetus (EY) N:o 1315/2007, annettu 8 päivänä marraskuuta 2007, ilmaliikenteen hallinnan turvallisuusvalvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 2096/2005 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–15 artikla

N:o 482/2008

Komission asetus (EY) N:o 482/2008, annettu 30 päivänä toukokuuta 2008, lennonvarmistuspalvelujen tarjoajilta vaadittavasta ohjelmistojen turvallisuuden varmistusjärjestelmästä ja asetuksen (EY) N:o 2096/2005 liitteen II muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–5 artikla, liitteet I–II

N:o 668/2008

Komission asetus (EY) N:o 668/2008, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2008, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2096/2005 liitteiden II–V muuttamisesta työmenetelmien ja toimintaohjeiden osalta

Sovellettavat säännökset: 1–2 artikla

N:o 1361/2008

Neuvoston asetus (EY) N:o 1361/2008, annettu 16 päivänä joulukuuta 2008, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 219/2007 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–5 artikla (lukuun ottamatta 1 artiklan 6 kohtaa), liite (lukuun ottamatta kohtia 11 ja 12)

N:o 29/2009

Komission asetus (EY) N:o 29/2009, annettu 16 päivänä tammikuuta 2009, tiedonsiirtopalveluja koskevista vaatimuksista yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa

Sovellettavat säännökset: 1–15 artikla, liitteet I–VII

N:o 30/2009

Komission asetus (EY) N:o 30/2009, annettu 16 päivänä tammikuuta 2009, asetuksen (EY) N:o 1032/2006 muuttamisesta tiedonsiirtopalveluja tukevia lentotietojen vaihdon automaattisia järjestelmiä koskevien vaatimusten osalta

Sovellettavat säännökset: 1–2 artikla, liite

N:o 262/2009

Komission asetus (EY) N:o 262/2009, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2009, S-moodikyselykoodien koordinoitua jakamista ja käyttöä koskevista vaatimuksista yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa

Sovellettavat säännökset: 1–13 artikla, liitteet I–III

N:o 1070/2009

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1070/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetusten (EY) N:o 549/2004, (EY) N:o 550/2004, (EY) N:o 551/2004 ja (EY) N:o 552/2004 muuttamisesta Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyuden parantamiseksi

Sovellettavat säännökset: 1–5 artikla, lukuun ottamatta 1 artiklan 4 kohtaa

C. Lentoturvallisuus

N:o 3922/91

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3922/91, annettu 16 päivänä joulukuuta 1991, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 2176/96, annettu 13 päivänä marraskuuta 1996, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen

Komission asetus (EY) N:o 1069/1999, annettu 25 päivänä toukokuuta 1999, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen

Komission asetus (EY) N:o 2871/2000, annettu 28 päivänä joulukuuta 2000, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1592/2002, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2002, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1899/2006, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1900/2006, annettu 20 päivänä joulukuuta 2006, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 8/2008, annettu 11 päivänä joulukuuta 2007, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 muuttamisesta kaupallisiin lentokoneella suoritettaviin ilmakuljetuksiin sovellettavien yhteisten teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen osalta

Komission asetus (EY) N:o 859/2008, annettu 20 päivänä elokuuta 2008, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 muuttamisesta kaupallisiin lentokoneella suoritettaviin ilmakuljetuksiin sovellettavien yhteisten teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen osalta

Sovellettavat säännökset: 1–10 ja 12–13 artikla, lukuun ottamatta 4 artiklan 1 kohtaa ja 8 artiklan 2 kohdan toista virkettä, liitteet I–III

Sovellettaessa 12 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla "jäsenvaltiot" ilmaisua "Euroopan unionin jäsenvaltiot".

N:o 216/2008

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 216/2008, annettu 20 päivänä helmikuuta 2008, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–68 artikla, lukuun ottamatta 65 artiklaa, 69 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, 69 artiklan 4 kohta, liitteet I–VI

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 690/2009, annettu 30 päivänä heinäkuuta 2009, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1108/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta lentopaikkojen, ilmaliikenteen hallinnan ja lennonvarmistuspalvelujen osalta sekä direktiivin 2006/23/EY kumoamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–3 artikla (lukuun ottamatta 1 artiklan 7 kohtaa, jossa vahvistetaan uusi 8 a artiklan 5 kohta, 8 b artiklan 6 kohta ja 8 c artiklan 10 kohta), liite

N:o 94/56

Neuvoston direktiivi 94/56/EY, annettu 21 päivänä marraskuuta 1994, siviili-ilmailun onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnan peruseriaatteista

Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla

N:o 2003/42

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/42/EY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2003, poikkeamien ilmoittamisesta siviili-ilmailun alalla

Sovellettavat säännökset: 1–11 artikla, liitteet I–II

N:o 1321/2007

Komission asetus (EY) N:o 1321/2007, annettu 12 päivänä marraskuuta 2007, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/42/EY mukaisesti vaihdettujen siviili-ilmailualan poikkeamia koskevien tietojen keskusrekisteriin tallentamisen yksityiskohtaisista soveltamis-säännöistä

Sovellettavat säännökset: 1–4 artikla

N:o 1330/2007

Komission asetus (EY) N:o 1330/2007, annettu 24 päivänä syyskuuta 2007, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/42/EY 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun siviili-ilmailun alan poikkeamia koskevan tietojen levittämisen täytäntöönpanosäännöistä

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla, liitteet I–II

N:o 1702/2003

Komission asetus (EY) N:o 1702/2003, annettu 24 päivänä syyskuuta 2003, ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristöhyväksyntää sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden hyväksyntää koskevista täytäntöönpanosäännöistä

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 381/2005, annettu 7 päivänä maaliskuuta 2005, ilma-alusten ja ilmailualan tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuutta ja ympäristöhyväksyntää sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden hyväksyntää koskevista täytäntöönpanosäännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 1702/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 706/2006, annettu 8 päivänä toukokuuta 2006, asetuksen (EY) N:o 1702/2003 muuttamisesta sen ajanjakson osalta, jona jäsenvaltiot voivat myöntää hyväksyntöjä rajoitetuksi ajaksi

Komission asetus (EY) N:o 335/2007, annettu 28 päivänä maaliskuuta 2007, asetuksen (EY) N:o 1702/2003 muuttamisesta ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden ympäristöhyväksyntää koskevien täytäntöönpanosääntöjen osalta

Komission asetus (EY) N:o 375/2007, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2007, ilma-alusten ja ilmailualan tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuutta ja ympäristöhyväksyntää sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden hyväksyntää koskevista täytäntöönpanosäännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 1702/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 287/2008, annettu 28 päivänä maaliskuuta 2008, asetuksen (EY) N:o 1702/2003 2 c artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta voimassaoloajan pidentämisestä

Komission asetus (EY) N:o 1057/2008, annettu 27 päivänä lokakuuta 2008, asetuksen (EY) N:o 1702/2003 liitteessä olevan lentokelpoisuuden tarkastustodistusta (EASA 15a -lomake) koskevan lisäyksen II muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 1194/2009, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristöhyväksyntää sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden hyväksyntää koskevista täytäntöönpanosäännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 1702/2003 muuttamisesta

Huomautus: Oikaistu oikaisulla komission asetukseen (EY) N:o 1194/2009, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristöhyväksyntää sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden hyväksyntää koskevista täytäntöönpanosäännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 1702/2003 muuttamisesta (EUVL L 321, 8.12.2009)

Sovellettavat säännökset: 1–4 artikla, liite. Sekakomitea määrittää asetuksessa tarkoitetut siirtymäkaudet.

N:o 2042/2003

Komission asetus (EY) N:o 2042/2003, annettu 20 päivänä marraskuuta 2003, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 707/2006, annettu 8 päivänä toukokuuta 2006, asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta sellaisten hyväksyntöjen osalta, joiden kesto on rajoitettu, sekä liitteiden I ja III osalta

Komission asetus (EY) N:o 376/2007, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2007, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun komission asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 1056/2008, annettu 27 päivänä lokakuuta 2008, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 127/2010, annettu 5 päivänä helmikuuta 2010, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–6 artikla, liitteet I–IV

N:o 104/2004

Komission asetus (EY) N:o 104/2004, annettu 22 päivänä tammikuuta 2004, Euroopan lentoturvallisuusviraston valituslautakunnan organisaatiota ja kokoonpanoa koskevista säännöistä

Sovellettavat säännökset: 1–7 artikla ja liite

N:o 593/2007

Komission asetus (EY) N:o 593/2007, annettu 31 päivänä toukokuuta 2007, Euroopan lentoturvallisuusviraston perimistä maksuista ja palkkioista

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 1356/2008, annettu 23 päivänä joulukuuta 2008, Euroopan lentoturvallisuusviraston perimistä maksuista ja palkkioista annetun asetuksen (EY) N:o 593/2007 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla, 14 artiklan 2 kohta, liite

N:o 736/2006

Komission asetus (EY) N:o 736/2006, annettu 16 päivänä toukokuuta 2006, Euroopan lentoturvallisuusviraston työmenetelmistä standardointitarkastuksia suoritettaessa

Sovellettavat säännökset: 1–18 artikla

N:o 768/2006

Komission asetus (EY) N:o 768/2006, annettu 19 päivänä toukokuuta 2006, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/36/EY täytäntöönpanosta yhteisön lentoasemia käyttävien ilma-alusten turvallisuutta ja tietojärjestelmän hallinnointia koskevien tietojen keruun ja vaihtamisen osalta

Sovellettavat säännökset: 1–5 artikla

N:o 2111/2005

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2111/2005, annettu 14 päivänä joulukuuta 2005, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan yhteisön luettelon laatimisesta ja lennon suorittavan lentoliikenteen harjoittajan ilmoittamisesta lentomatkustajille sekä direktiivin 2004/36/EY 9 artiklan kumoamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–13 artikla, liite

Komission asetus (EY) N:o 473/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005 II luvussa tarkoitetun yhteisön luettelon laatimissäännöistä

Sovellettavat säännökset: 1–6 artikla ja liitteet A–C

Komission asetus (EY) N:o 474/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevasta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005 luvussa II tarkoitetusta yhteisön luettelosta, sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna

Sovellettavat säännökset: 1–3 artikla ja liitteet A ja B

D. Ilmailun turvaaminen

N:o 300/2008

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 300/2008, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2008, yhteisistä siviili-ilmailun turvaamista koskevista säännöistä ja asetuksen (EY) N:o 2320/2002 kumoamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–18 artikla, 21 artikla, liite

N:o 18/2010

Komission asetus (EU) N:o 18/2010, annettu 8 päivänä tammikuuta 2010, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 300/2008 muuttamisesta siviili-ilmailun turvaamisen alan kansallisia laadunvalvontaohjelmia koskevien vaatimusten osalta

N:o 272/2009

Komission asetus (EY) N:o 272/2009, annettu 2 päivänä huhtikuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 300/2008 liitteessä vahvistettujen siviili-ilmailun turvaamista koskevien yhteisten perusvaatimusten täydentämisestä

N:o 1254/2009

Komission asetus (EU) N:o 1254/2009, annettu 18 päivänä joulukuuta 2009, perusteista, joilla jäsenvaltiot saavat poiketa siviili-ilmailun turvaamista koskevista yhteisistä perusvaatimuksista ja ottaa käyttöön vaihtoehtoisia turvatoimenpiteitä

Komission asetus (EU) N:o ..., annettu ..., yksityiskohtaisista toimenpiteistä ilmailun turvaamista koskevien yhteisten perusvaatimusten täytäntöönpanemiseksi [EU:n hyväksymismenettelyssä]

Komission päätös (EU) N:o ..., annettu ..., asetuksen (EY) N:o 300/2008 18 artiklan a alakohdassa tarkoitettuja tietoja sisältävistä yksityiskohtaisista toimenpiteistä ilmailun turvaamista koskevien yhteisten perusvaatimusten täytäntöönpanemiseksi [EU:n hyväksymismenettelyssä]

E. Ympäristö

N:o 2006/93

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/93/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen liitteen 16 (toinen painos) niteessä I olevan II osan 3 lukuun kuuluvien ääntä hitaammin lentävien lentokoneiden liikennöimisen sääntelystä

Sovellettavat säännökset: 1–6 artikla ja liitteet I ja II

N:o 2002/30

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/30/EY, annettu 26 päivänä maaliskuuta 2002, meluun liittyvien toimintarajoitusten asettamista yhteisön lentoasemilla koskevien sääntöjen ja menettelyjen vahvistamisesta

sellaisena kuin se on muutettuna tai mukautettuna vuoden 2003 liittymisasiakirjalla ja vuoden 2005 liittymisasiakirjalla

Sovellettavat säännökset: 1–15 artikla, liitteet I ja II

N:o 2002/49

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/49/EY, annettu 25 päivänä kesäkuuta 2002, ympäristömelun arvioinnista ja hallinnasta

Sovellettavat säännökset: 1–16 artikla, liitteet I–VI

F. Sosiaaliset näkökohdat

N:o 2000/79

Neuvoston direktiivi 2000/79/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, Euroopan lentoyhtiöiden liiton (AEA), Euroopan kuljetustyöntekijöiden liiton (ETF), Euroopan ohjaamomiehistöyhdistyksen (ECA), Euroopan alueellisten lentoyhtiöiden yhdistyksen (ERA) ja Kansainvälisen tilauslentoyhtiöiden järjestön (IACA) tekemän, siviili-ilmailun liikkuvien työntekijöiden työajan järjestämistä koskevan eurooppalaisen sopimuksen täytäntöönpanosta

Sovellettavat säännökset: 2–3 artikla, liite

N:o 2003/88

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY, annettu 4 päivänä marraskuuta 2003, tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista

Sovellettavat säännökset: 1–19, 21–24 ja 26–29 artikla

G. Kuluttajansuoja

N:o 90/314

Neuvoston direktiivi 90/314/ETY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1990, matkapaketeista, pakettiliikennestä ja pakettikiertomatkoista

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla

N:o 95/46

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta

Sovellettavat säännökset: 1–34 artikla

N:o 2027/97

Neuvoston asetus (EY) N:o 2027/97, annettu 9 päivänä lokakuuta 1997, lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta onnettomuustapauksissa,

sellaisena kuin se on muutettuna

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 889/2002, annettu 13 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2027/97 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–8 artikla

N:o 261/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004, annettu 11 päivänä helmikuuta 2004, matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–17 artikla

N:o 1107/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2006, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä

Sovellettavat säännökset: 1–17 artikla, liitteet I ja II

H. Muu lainsäädäntö

N:o 80/2009

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 80/2009, annettu 14 päivänä tammikuuta 2009, tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskevista käytäntösäännöistä ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2299/89 kumoamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–18 artikla ja liitteet I ja II

*LIITE IV***LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN 3 JA 5 ARTIKLASSA JA LIITTEESSÄ I TAR-
KOITETUISTA MUISTA VALTIOISTA**

1. Islannin tasavalta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla)
2. Liechtensteinin ruhtinaskunta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla)
3. Norjan kuningaskunta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla)
4. Sveitsin valaliitto (Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen nojalla).
